БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

19-йил чиқиши | № 114 (4573). | 10 июнь, 1972 йил, | ШАНБА | Баҳоси 2 тийин.

Л. И. БРЕЖНЕВ М. А. СОДИҚ БИЛАН СУҲБАТЛАШДИ

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев СССР Мудофаа министрининг таклифига биноан расмий дўстона визит билан Москвага келган Миср Араб Республикаси Бош министрининг ўринбосари, ҳарбий министр ва ҳарбий саноат министри генерал-полковник Муҳаммад Аҳмад Содиқни 9 июнда қабул қилди.

Самимий, дўстона суҳбат бўлиб ўтди.

Суҳбатда СССР Мудофаа министри Совет Иттифоқи маршали А. А. Гречко иштирок этди. (ТАСС).

СОВЕТ-ЮГОСЛАВИЯ ДЎСТЛИГИ МИТИНГИ

Биринчи Давлат подшипник заводининг коллективи 9 июнда Югославия Социалистик Федератив Республикасининг президенти, Югославия Коммунистлар Союзининг Раиси Иосип Броз Тито ва унга ҳамроҳ бўлган Югославия партия ва давлат арбобларини қизғин, қардошларча кутиб олди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Москва шаҳар комитетининг биринчи секретари В. В. Гришин, КПСС Марказий Комитетининг секретари К. Ф. Катушев, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. Н. Новиков, автомобиль саноати министри А. М. Тарасов, СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари Н. Н. Родионов, СССРнинг ЮСФРдаги элчиси В. И. Степаков ва бошқа расмий кишилар юқори мартабали меҳмон билан бирга бўлдилар.

Партия комитетида дўстона суҳбат бўлди.

Ўртоқ Иосип Броз Тито автомат цехида бўлди.

Юзлаб ишчилар совет-югослав дўстлиги митингига тўпландилар. Митинг бошланиши олдидан ЮСФР ва СССР давлат гимнлари ижро этилди.

Партия комитетининг секретари П. В. Сорокин сўзлаб, ўртоқ Иосип Броз Титонинг Совет Иттифоқи билан Югославия Социалистик Федератив Республикаси ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликни ривожлантириш ва мустаҳкамлашдаги катта ролини таъкидлаб ўтди.

Митингда слесарлар бригадири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони А. В. Викторов, завод комсомол комитетининг аъзоси инженер Людмила Максимова, корхона директори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони А. А. Громов сўзга чиқдилар.

А. А. Громов қизғин қарсаклар остида ўртоқ Иосип Броз Титога подшипник моделини ҳамда «Заводнинг фахрий ветерани» значогини топширди.

Митингда қизғин қарсаклар билан кутиб олинган ўртоқ Иосип Броз Тито нутқ сўзлади.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлиси тўғрисида
ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

Ўзбекистон ССР саккизинчи чақириқ Олий Советининг III сессияси 9 июнда ўз ишини давом эттирди.

Эрталаб соат 10 да республика Олий Советининг учинчи мажлиси бошланди. Мажлисни Олий Совет раисининг ўринбосари депутат С. ЕСИМОВ очди.

Депутатлар Ўзбекистон ССРнинг сув тўғрисидаги кодекси лойиҳаси тўғрисида Олий Совет сув хўжалиги доимий комиссияси раисининг ўринбосари депутат Н. Р. ҲАМРОЕВнинг докладини тингладилар.

«Алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш ҳақида»ги қонун лойиҳаси тўғрисида Олий Совет қишлоқ хўжалиги доимий комиссиясининг раиси депутат Й. Р. ҚУРБОНОВ доклад қилди.

Раислик қилувчи Ўзбекистон ССР енгил саноат министри номига депутатлардан савол тушганлигини маълум қилди. Депутатлар шу министрлик СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллиги шарафига олган мажбуриятларини қандай бажараётганлиги тўғрисида ахборот беришни сўрайди.

Шундан кейин докладлар юзасидан музокаралар бошланди. Музокараларда депутатлардан С. МАМАРАСУЛОВ (331-Димитров сайлов округи), Е. Е. МОКРОВА (311-Свердлов сайлов округи), Ш. НИЁЗОВ (293-Улуғбек сайлов округи), Ф. Ғ. ЁҚУБОВ (65-Комсомол сайлов округи), Қ. ХОЛМАТОВ (403-Қайнар сайлов округи) иштирок этдилар.

Танаффусдан кейин мажлисни Ўзбекистон ССР Олий Советининг раиси депутат С. Ҳ. СИРОЖИДДИНОВ олиб борди. Сессия кун тартибидаги иккинчи ва учинчи масалалар юзасидан музокараларда депутатлар А. И. РУЦКИЙ (350-Ховос сайлов округи), О. КАМОЛОВА (436-Қипчоқ сайлов округи) сўзга чиқдилар.

Олий Совет Ўзбекистон ССРнинг сув тўғрисидаги кодексини тасдиқлаш ҳақида бир овоздан қонун қабул қилди.

«Алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш ҳақида» Ўзбекистон ССР қонуни ҳам бир овоздан қабул қилинди.

Депутатлардан тушган саволга Ўзбекистон ССР енгил саноат министри депутат Ф. ХЎЖАЕВ жавоб берди. У халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш ва сифатини яхшилаш учун министрлик амалга ошираётган тадбирларни маълум қилди. Депутатларнинг саволига жавоб юзасидан Олий Совет тегишли қарор чиқарди.

Кун тартибидаги тўртинчи масала — Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фармонларини тасдиқлаш тўғрисида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари депутат Ҳ. М. ПУЛАТОВА доклад қилди.

Олий Совет муҳокамага қўйилган фармонларни бир овоздан тасдиқлади, тегишли қонунлар ва қарорлар қабул қилди.

Депутат А. М. Илюхин министр қилиб тайинланганлиги муносабати билан Олий Совет уни Олий Советнинг қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати доимий комиссияси аъзолиги вазифасидан озод қилди. Шу комиссияга депутат О. АКБАРОВ аъзо қилиб сайланди.

Ўзбекистон ССР саккизинчи чақириқ Олий Советининг учинчи сессияси шу билан ўз ишини тамомлади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

РЕСПУБЛИКАДА ҚИШЛОҚ ҚУРИЛИШИНИНГ АҲВОЛИ ВА УНИ ЯНАДА ЯХШИЛАШ ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон меҳнаткашлари партия ташкилотлари раҳбарлигида, қардош Совет республикаларининг ягона оиласида экономика ва маданиятнинг ривожланишига муттасил эришиб келмоқдалар. Ҳозир улар КПСС XXIV съезди олға сурган вазифаларни муваффақиятли ҳал қилмоқдалар. Саноат, қишлоқ хўжалиги ва қишлоқ қурилиши ходимлари 1971 йил планларини ортиғи билан бажардилар. ССР Иттифоқи ташкил этилганлигининг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш учун социалистик мусобақани кенг авж олдирган шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашлари беш йилликнинг иккинчи йили топшириқларини муддатидан олдин бажариш учун курашмоқдалар. Экономиканинг барқ уриб юксалиши меҳнаткашлар фаровонлигини оширишни, шаҳар ва қишлоқларни социалистик асосда қайта қуришни таъминлаш имкониятини яратмоқда.

Ўзбекистон ССР Олий Совети қишлоқларда айниқса катта ўзгаришлар рўй бераётганлигини алоҳида қайд қилади. КПСС Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи ҳукуматининг доимий ғамхўрлиги ва ёрдами, колхозчилар ва совхоз ходимларининг фидокорона меҳнати туфайли колхоз-совхоз ишлаб чиқариши экономикаси муттасил мустаҳкамланмоқда, қишлоқ меҳнаткашларининг турмуш даражаси ошмоқда.

Қишлоқ хўжалигига сарфланаётган катта-катта капитал маблағлар қурилиш ишларининг кенг кўламини белгилаб бермоқда. Республика колхоз ва совхозларида уй-жойлар, ишлаб чиқариш ва маданий-маиший объектлар қурилишининг ҳажми йил сайин кўпайиб бормоқда. Саккизинчи беш йиллик мобайнидагина қишлоқларда 310 минг бош мол сиғадиган чорвачилик бинолари, 1.627 минг товуққа мўлжалланган паррандахоналар, умумий саҳни 10,3 миллион квадрат метр уй-жой, 311 минг ўринли мактаб бинолари ва 40 минг ўринли болалар боғча-яслилари, 6,4 минг кишини даволайдиган касалхона ва поликлиникалар, 227 минг ўринли маданият уйи ва клублар қурилди. Посёлкаларни электрлаштириш ва газлаштириш юзасидан катта ишлар қилинди, чўл зоналарда ва бориш қийин бўлган тоғлик районларда йўл қурилиши ишлари бошлаб юборилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика ҳукумати сўнгги йилларда қишлоқ қурилишини янада яхшилашга, унинг техника даражасини оширишга, қурилиш муддатларини қисқартириш ва таннархини камайтиришга, шунингдек сифатини яхшилашга қаратилган бир қанча тадбирларни амалга оширдилар.

Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «Республика колхозларида хутор системасини тугатиш ва капитал қурилишни тубдан яхшилаш чоралари тўғрисида»ги қарорида яқин йиллар ичида қишлоқлардаги аҳоли яшайдиган пунктларни яхши уй-жой ва маданий-маиший шароитларга, қишлоқ аҳолисининг юксак унумли меҳнат қилишини ташкил этиш ва қишлоқ хўжалигининг интенсив ривожланишини таъминлаш имконини берадиган тегишли ишлаб чиқариш объектларига эга бўлган обод посёлкаларга айлантириш вазифаси қўйилди.

Қурилиш ташкилотларининг индустриал базасини ривожлантириш, бинокорлик материалларининг прогрессив турларини ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш, кўпгина объектларни янги индустриал усуллар билан қуриш қишлоқларда қурилишнинг кенг кўламларда олиб борилишини таъминлади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети қишлоқлардаги қурилиш соҳасида эришилган ютуқларни қайд қилиш билан бирга, бу ишни яхшилаш учун мавжуд имкониятлардан ҳали унчалик тўла фойдаланилмаётир, деб ҳисоблайди. Колхоз ва совхозларда капитал қурилишнинг ўсиш суръатлари ва техника даражаси КПСС XXIV съезди талабларига жавоб бермайди.

Қорақалпоғистон АССР, Хоразм, Қашқадарё, Сурхондарё областлари ва бошқа айрим областларнинг бир қанча районларида аҳолининг хуторларда яшаб келаётганлиги қишлоқ меҳнаткашларига маданий-маиший ва коммунал хизмат кўрсатиш учун тегишли шароитларни яратиш, посёлкаларни марказлаштирилган тарзда электр энергияси, газ ва ичиладиган сув билан таъминлаш имконини бермаётир. Бир қанча жойларда посёлкаларни қуриш бош планлари бузилаётир.

Маҳаллий советлар, колхоз правлениелари ва совхоз раҳбарлари капитал қурилиш планларининг систематик тарзда бажарилишини таъминламаётирлар. 1971 йилда ишлаб чиқариш объектлари қурилишида капитал маблағларнинг 97 проценти, шу жумладан совхозлар министрлиги бўйича — 98 проценти, қишлоқ хўжалиги министрлиги бўйича эса 68 проценти ўзлаштирилди.

Шу йилнинг тўрт ойи ичида Сирдарё, Қашқадарё, Тошкент ва Хоразм областларида қишлоқ қурилишида капитал маблағларни ўзлаштириш 75 процентдан ошмади. Наманган ва Андижон областларида уй-жой биноларини ишга тушириш ярим йиллик плани 20—22 процент бажарилди.

Қурилиш ташкилотларининг қуввати камлиги баъзи бир областлардаги қишлоқларда капитал қурилишни кенгайтириш имкониятларини бермаётир. Мавжуд машина ва механизмлардан тўла фойдаланилмаётир. Кўпгина қурилиш ташкилотларида меҳнат интизоми паст.

Капитал маблағлар ва ресурслар кўпинча кўплаб объектларга сочиб юборилмоқда ва улардан самарали фойдаланилмаётир. Қишлоқ аҳолиси яшайдиган пунктларда инженерлик қурилмалари уй-жой қурилиши суръатларидан анча орқада қолмоқда, қурилиш-монтаж ишларини бажаришнинг техника шартлари, нормалари ва қоидалари бузилмоқда, лойиҳалардан четга чиқишга йўл қўйилмоқда, сифатсиз бинокорлик материаллари, конструкциялар ва буюмлардан фойдаланилмоқда, бунинг натижасида қурилиш сифати пасайиб кетмоқда. Кўпгина колхоз ва совхозларда лойиҳаси ва ободончилик шароитлари бўлмаган шахсий уй-жойларни ўзбошимчалик билан қуриш ҳоллари учраб турибди. Баъзи жойлардаги майда посёлкаларда ва хуторларда кесак деворли уйлар қуриш ҳалигача давом эттирилмоқда.

Қишлоқ аҳоли пунктларини лойиҳалашда, қурилиш ташкилотларини лойиҳа-смета ҳужжатлари билан таъминлашда жиддий камчиликлар мавжуд. Оммавий касб кадрларини тайёрлаш ҳозирги замон талабларига жавоб бермайди, кўпгина қурилиш ташкилотларида тарбиявий ишлар сусайтириб юборилган, меҳнат интизомининг бузилишига қарши кураш олиб борилмаяпти.

Қишлоқларда қурилиш ишларини амалга оширувчи министрликлар ва идоралар меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий советлари, совхозларнинг ва қурилиш ташкилотларининг раҳбарлари, колхоз правлениелари қишлоқлардаги аҳоли пунктларини қуришнинг тасдиқланган қоидаларига риоя қилинишига етарли эътибор бермаётирлар. Мавжуд камчиликларни очиб ташлашга ва бу билан моддий ҳамда меҳнат ресурсларидан яхшироқ фойдаланишга, меҳнат унумдорлигини оширишга, қурилиш-монтаж ишларининг таннархини камайтиришга ва сифатини яхшилашга даъват этилган халқ контроли органлари ҳам қишлоқ қурилиши масалалари билан етарли шуғулланмаётирлар.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Олий Совети **қарор қилади:**

1. Қишлоқларда қурилишни ва ободончилик ишларини янада яхшилаш, капитал қурилиш планларининг сўзсиз бажарилишини ҳамда ишлаб чиқариш қувватлари, уй-жойлар ва маданий-маиший объектларнинг ўз вақтида фойдаланишга топширилишини таъминлаш Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг, министрликлар ва идораларнинг, меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий советларининг, совхоз раҳбарлари ва колхоз правлениеларининг энг муҳим вазифаси деб ҳисоблансин.

Посёлкаларни бош планлар асосида комплекс тарзда қуришга, уларни ободонлаштиришга, электрлаштириш, газлаштириш, сув билан таъминлашга, замонавий прогрессив конструкциялар, енгил, самарали материал ва буюмларни қўлланган ҳолда уй-жой бинолари, мактаб бинолари, болалар муассасалари ва даволаш муассасалари, савдо ва маиший хизмат корхоналари қурилишини кенгайтиришга, шунингдек йўл қурилишига алоҳида эътибор бериш зарур.

2. Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «Республика колхозларида хутор системасини тугатиш ва капитал қурилишни тубдан яхшилаш чоралари тўғрисида»ги қарорида белгиланган қишлоқ аҳоли пунктларини қайта қуриш тадбирларини Ўзбекистон ССР Олий Совети якдиллик билан маъқуллайди. Министрликлар ва идоралар, совет органлари ва хўжалик раҳбарларининг вазифаси ана шу тадбирларнинг бажарилишини таъминлашдан, қишлоқлардаги қурилишни мазкур қарор асосида авж олдиришдан ва ташкил этишдан иборатдир.

3. Аҳолининг хуторларда тарқалиб яшаш системаси ҳозирги замон шароитида қишлоқ аҳолисига юксак унум билан меҳнат қилиш ва дам олиш учун зарур шароитлар яратиб бериш вазифаларини ҳал этишда тўсиқ бўлиб қолаётганлигини ҳисобга олиб, республика Госстройи, қишлоқ қурилиши министрлиги, совхозлар министрлиги, Главсредазирсовхозстрой, Ўзколхозстрой, маҳаллий советларнинг ижроия комитетлари ва хўжаликларнинг раҳбарлари зиммасига қишлоқлардаги қурилишни бош планлар асосидагина амалга ошириш, плансиз қурилишларни катъиян ман этиш вазифаси юклатилсин. Ўзбекистон ССР Госстройи, «Узгипросельхоз» институти, қишлоқ хўжалиги министрлиги, «Узгипросельстрой» институти, совхозлар министрлигига 1973—1974 йиллар ичида колхоз ва совхоз посёлкалари қурилишининг бош планларини ишлаб чиқишни тугаллаш вазифаси топширилсин.

4. Қишлоқ қурилиши объектлари лойиҳасини тузаётган лойиҳалаш институтлари ана шу объектларни лойиҳа-смета ҳужжатлари билан ўз вақтида таъминлаш, ишлаб чиқариш комплекслари, бинолар ва иншоотлар лойиҳаларининг сифатини ошириш, лойиҳаларни ишлаб чиқиш вақтида фан ва техника ютуқларидан кенг фойдаланиш юзасидан зарур чоралар кўришлари керак, токи бу билан капитал маблағлар ва қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши самарадорлигини анча оширишга эришиш мумкин бўлсин.

5. Республика қишлоқ хўжалиги министрлиги, совхозлар министрлиги, Главсредазирсовхозстрой ва маҳаллий советларнинг ижроия комитетлари зиммасига қуйидаги вазифалар юклатилсин:

а) инженерлик иншоотлари ва коммуникацияларини район планировкаси планларига мувофиқ тарзда, кўп ер эгалламай тежамли қилиб қуришни ҳисобга олган ҳолда, колхоз ва совхоз посёлкаларининг энг тўғри жойлаштирилиши устидан контроль кучайтирилсин;

б) капитал қурилишларни планлаштириш яхшилансин, лойиҳа-смета ҳужжатлари ўз вақтида ва тўла ҳажмда заказ қилинадиган бўлсин, маблағларни ишга тушириладиган объектларга тўплаб, уларнинг белгиланган муддатларда фойдаланишга топширилиши таъминлансин. Қурилишларни планлаштиришда иморат қуришнинг шундай навбатини пухта белгилаб олиш керакки, ҳар йили уй-жой посёлкалари ва ишлаб чиқариш комплексларининг тўла тугалланган қисмлари барпо этилиб турсин;

в) қурилаётган объектларнинг асбоб-ускуналар ва материаллар билан тўла комплектлашуви таъминлансин;

г) қурилишлар устидан техника назорати кучайтирилиб, уларни маблағ билан тўхтовсиз таъминлаб туриш ҳамда бажарилган иш учун қурилиш ташкилотлари билан ўз вақтида ҳисоб-китоб қилиб бориш чоралари кўрилсин.

6. Ўзбекистон ССР қишлоқ қурилиши министрлиги, Главсредазирсовхозстрой, Ўзколхозстрой, автомобиль йўллари қуриш ва фойдаланиш министрлиги, энергетика ва электрлаштириш министрлиги ва Союзгазпром тресті, қурилиш ташкилотларининг раҳбарлари зиммасига ишларни бажаришнинг индустриал методларини жорий этиш, меҳнат унумдорлигини ошириш, қурилиш сифатини яхшилаш, қурилиш муддатларини қисқартириш ва унинг қийматини арзонлаштириш юзасидан зарур чоралар кўриб, тугалланган объектларни фақат аъло ва яхши баҳолар билан топширилишига эришиш мажбурияти юклатилсин. Қурувчилар колективларида энг яхши иш кўрсаткичларига эришиш учун мусобақани авж олдириб юбориш керак.

7. Ўзбекистон ССР бинокорлик материаллари саноати министрлиги, қишлоқ қурилиши министрлиги, Главсредазирсовхозстрой ва Ўзколхозстройга бинокорлик материаллари саноати ишини яхшилашга, деворбоп материаллар ишлаб чиқарадиган қувватлардан фойдаланиш даражасини оширишга, бинокорлик материаллари саноати ва қурилиш индустрияси корхоналари қурилишини тезлаштиришга, уларнинг ўз вақтида ишга туширилишини таъминлашга эришиш, бунда енгиллаштирилган конструкциялар ва буюмлар ишлаб чиқаришни ривожлантиришга алоҳида эътибор бериш вазифаси топширилсин. Маҳаллий советларнинг ижроия комитетлари бинокорлик материаллари саноати қурилиш индустрияси корхоналарига эътиборни кучайтириб, уларга кун сайин зарур ёрдам кўрсатиб турсинлар. Қишлоқ қурилиши эҳтиёжларини таъминлаш учун бошқа министрлик ва идораларнинг фойдаланилмай қолган қурилиш индустрияси ва бинокорлик материаллари саноати қувватларидан фойдаланилсин.

8. Ўзбекистон ССР Госстройи, Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалиги, совхозлар, қишлоқ қурилиши министрликлари, Главсредазирсовхозстрой, Ўзколхозстрой маҳаллий советларнинг ижроия комитетларига колхоз ва совхоз посёлкаларини экспериментал-кўргазмали тарзда комплекс қурилишни авж олдириш, планлаштиришнинг энг прогрессив усулларини, уй-жой бинолари ва жамоат биноларининг янги нусхадаги лойиҳаларини, шунингдек қурилишини ташкил этишнинг илғор методларини татбиқ этишни таъминлаш вазифаси топширилсин.

9. Қишлоқларда аҳоли маблағлари ҳисобига пудрат усулида уй-жой қурилишини янада ривожлантириш мақсадида республика министрликлари ва идоралари, маҳаллий советларнинг ижроия комитетлари, совхоз раҳбарлари ва колхозларнинг правлениелари зиммасига аҳоли орасида уй-жой қуриш кооперативларини ташкил этиш юзасидан тушунтирув ишларини авж олдириб юбориш вазифаси юклатилсин, совхозлар министрлиги, қишлоқ хўжалиги министрлиги ва маҳаллий советларнинг ижроия комитетларига эса йиллик планларда кооператив уйлар қуришни кўзда тутиш вазифаси топширилсин.

Ўзбекистон ССР Госстройига аҳолининг истакларини ҳисобга олган ҳолда кооператив уйларни лойиҳалашни яхшилаш топширилсин.

Маҳаллий Советларнинг ижроия комитетларига кооператив қурилишга, шунингдек шахсий уйлар қурилишига раҳбарликни яхшилаш, қурувчиларга зарур ёрдам кўрсатиш вазифаси юклатилсин.

10. Қурилиш ва ободонлаштириш масалаларини ҳал этишда меҳнаткашлар депутатларининг советлари муҳим роль ўйнашини эътиборга олиб, Ўзбекистон ССР Олий Совети маҳаллий советларнинг ижроия комитетлари зиммасига қурилиш-монтаж ишлари планларининг бажарилиши устидан контролни кучайтириш вазифасини юклайди. Ишлаб чиқариш объектлари ва ишлаб чиқаришдан бошқа объектлар қурилиши, аҳоли пунктлари қурилиши, айниқса уй-жой қурилиши, ободончилик, санитария тозалиги, кўкаламзорлаш, йўл қурилиши, коммунал хўжалик ишлари ҳамда аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш масалалари ҳамиша маҳаллий советларнинг диққат марказида туриши керак.

11. Ўзбекистон ССР Олий Советининг қурилиш ва бинокорлик материаллари саноати, қишлоқ хўжалиги, коммунал хўжалик ва аҳолига маиший хизмат кўрсатиш доимий комиссияларига, шунингдек республика халқ контроли органларига қишлоқлардаги қурилишга эътиборни кучайтириш, Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг «Республика колхозларида хутор системасини тугатиш ва капитал қурилишни тубдан яхшилаш чоралари тўғрисида»ги қарори ҳамда ушбу қарорнинг бажарилиши устидан контроль олиб боришни таъминлаш топширилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети қатъий ишонч билдириб айтадики, тегишли республика ва маҳаллий ташкилотлар мазкур масаланинг муҳокамасидан ўзларига зарур хулосалар чиқариб оладилар ҳамда кенг жамоатчиликка таяниб, қишлоқ қурилишига ва ободончилик ишларига раҳбарликни яхшилайдилар, қишлоқларни қайта қуриш учун умумхалқ юришини ташкил қиладилар, аҳолининг ўсиб бораётган моддий ва маънавий талабларини ҳар томонлама қондириш ҳақидаги ғамхўрликни янада кучайтирадилар.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси **Н. МАТЧОНОВ.**

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари **Ҳ. ПУЛАТОВА.**

1972 йил 8 июнь.
Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ III СЕССИЯСИ

ЎЗБЕКИСТОН ССРНИНГ СУВ ТЎҒРИСИДАГИ КОДЕКСИНИНГ ЛОЙИҲАСИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети сув хўжалиги доимий комиссияси раиси депутат Н. Р. ҲАМРОЕВ доклади

Депутат ўртоқлар! Сув хўжалиги доимий комиссияси Ўзбекистон ССР Олий Советининг қонун лойиҳалари тайёрлаш, қишлоқ хўжалиги, саноат, соғлиқни сақлаш ва социал таъминот, табиатни ва ер ости бойликларини муҳофаза қилиш комиссиялари билан биргаликда Ўзбекистон ССРнинг сув тўғрисидаги кодекси лойиҳаси устидаги ишни тугаллади. Ана шу лойиҳа сизларнинг муҳокамангизга тақдим этилмоқда.

Ишчи, солдат ва деҳқон депутатлари Советларининг иккинчи Бутунроссия съезди 1917 йил 8 ноябрда (26 октябрда) чиқарган «Ер тўғрисида» деган тарихий декрет сувнинг хусусий мулк эканлигини абадий бекор қилди. Ҳамма сув ва бошқа табиий бойликлар умумхалқ мулкига айлантирилди. Сувнинг давлат мулки бўлиб қолганлиги сувдан илмий асосланган ҳолда, планли ва комплекс равишда, халқ хўжалигига энг кўп самара берадиган қилиб фойдаланиш учун зарур шарт-шароитни яратади.

Йигирманчи йиллардаги ер-сув ислоҳоти Ўзбекистон учун катта аҳамиятга эга бўлди. Бу ислоҳот сувни тақсимлаш ва ундан фойдаланишда қулоқлар билан бойларнинг ўзбошимчалигига чек қўйди. Совет Иттифоқининг партия ва ҳукумати пахтачиликнинг базаси бўлган Ўзбекистонда ва Ўрта Осиёдаги бошқа республикаларда ирригацияга доимо катта аҳамият бериб келдилар. Совет ҳокимияти ўзи вужудга келган биринчи йилдаёқ Туркистонда ирригацияни ривожлантиришнинг муҳим программасини белгилаб берди.

1918 йил 17 май куни В. И. Ленининг имзоси билан РСФСР Халқ Комиссарлари Советининг «Туркистондаги суғориш ишларини ташкил этиш тўғрисида»ги декрети эълон қилинди. Декретда Мирзачўлда 500 минг десятина, Далварзин даштида 40 минг десятина, Учқўрғон даштида 10 минг десятина ерни суғориш, Зарафшон дарёси бўйида сув омбори қуриш ва бошқа тадбирлар белгиланган эди.

Шу декретда белгилаб берилган ирригация қурилиши программасининг анчагина қисми бажарилди. Учқўрғон ва Далварзин даштларидаги ерлар суғорилди, Зарафшон дарёси бўйида Каттақўрғон ва Қуйимозор сув омборлари қурилди. Мирзачўлни ўзлаштириш ишлари кенг кўламда давом эттирилмоқда. Бу ерда ҳозиргача салкам 400 минг гектар ер ўзлаштирилди. 1960 йилдан бошлаб бу ердаги қурилиш ишлари фан ва техниканинг энг янги ютуқлари асосида комплекс равишда олиб борилмоқда, бу ишни партия билан ҳукумат юксак баҳоладилар. «Голодностепстрой» Меҳнат Қизил Байроқ ордени билан мукофотланди. Яқинда эса Мирзачўлни суғориш ва ўзлаштириш янги методининг авторларига Ленин мукофоти берилди.

В. И. Ленин ғояларини рўёбга чиқариш учун республикамизда Совет ҳокимияти йилларида суғориладиган деҳқончиликни ва аввало пахтачиликни ривожлантириш учун мавжуд суғориш системаларини тубдан яхшилаш ва бир қанча янги системаларни қуриш соҳасида катта иш олиб борилди.

Ўзбекистонда халқ хўжалиги эҳтиёжлари учун ҳар йили 45 миллиард куб метр сув сарф бўлади, шундан 90 процентдан кўпроғи далаларни суғориш учун кетади. Ҳар бир далани қондириб суғориш учун 140 минг километрдан ортиқ канал қурилган, бу каналларни ишлатиш ва сувни хўжаликларга тақсимлаб бериш иши билан ўн мингдан кўпроқ киши шуғулланмоқда. Икки юз эллик мингга яқин сувчи ҳар бир ўсимликни сувга қондиришга ҳаракат қилмоқда.

Айниқса халқ қурилишлари даврида суғориладиган ерлар тез кўпайганлиги, қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлиги ошганлиги қишлоқ хўжалигида сувдан фойдаланиш тўғрисида махсус қонун ишлаб чиқиш заруратини туғдирди. Бу қонунни республика Олий Совети 1941 йилда қабул қилди. Қонунда суғориш системаларини ишлатишнинг асосий қоидалари, сувдан фойдаланиш планларини тузиш ва бажариш тартиби, шунингдек сувдан фойдаланувчиларнинг ирригация-мелиорация ишларида қатнашиши белгилаб қўйилди. Ҳозирги вақтда бу қонун сувдан фойдаланиш соҳасида ўтган 30 йил давомида содир бўлган ўзгаришларни ҳисобга олмайди.

Сувдан фойдаланишни тартибга солиш ва уни муҳофаза қилишни кучайтириш манфаатларини кўзлаб ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг сув тўғрисидаги қонун асосларини ишлаб чиқиш зарур бўлиб қолди. Бу иш 1970 йилда бажарилди.

Сув тўғрисидаги қонун асосларини тасдиқлаш тўғрисидаги қонунда иттифоқдош республикаларнинг Олий Советларига иттифоқдош республикаларнинг сув тўғрисидаги қонунларини СССРнинг сув тўғрисидаги қонун асосларига мувофиқлаштириб олиш топширилди.

Бизнинг республикамизда сув тўғрисидаги кодекс лойиҳасини ишлаб чиқиш учун комиссия тузилди. Комиссия составида республиканинг ҳамма манфаатдор министрликлари ва идораларидан вакиллар, сув хўжалиги мутахассислари, олимлар бор эди. Комиссия тайёрлаган республиканинг сув тўғрисидаги кодекси лойиҳасини жамоатчилик батафсил муҳокама қилди. Олинган мулоҳазалар ва таклифлар доимий комиссияларда эътибор бериб ўрганилди ва сув тўғрисидаги кодекс лойиҳасида муносиб равишда ифодалаб берилди.

Сизларнинг муҳокамангизга ҳавола этилган сув тўғрисидаги кодекс лойиҳасида сув муносабатларини тартибга солишга алоқадор энг асосий, принципиал қоидалар белгилаб берилган.

Қонун лойиҳаси ССР Иттифоқи билан иттифоқдош республикаларнинг сув тўғрисидаги қонун асосларига тўла мувофиқ равишда тузилган.

Лойиҳа беш бўлим, йигирма тўққиз боб ва 136 моддадан иборат.

Кодекснинг биринчи бўлимида асосий қоидалар баён этилган, сув тўғрисидаги қонуннинг асосий вазифалари ва принциплари, яъни сувнинг давлат мулки эканлиги ҳамда СССРнинг ягона давлат сув фонди таърифлаб берилган, ҳамма дарёлар, кўллар ва бошқа сув манбалари, ер ости сувлари ва музликлар, ички денгизлар СССРнинг ягона давлат сув фондига кириши айтилган. Бу қоидалар мамлакатнинг сув ресурсларидан халқ хўжалиги планларига мувофиқ равишда рационал фойдаланишни ташкил этиш учун объектив шарт-шароит яратиб беради.

Шу бўлимда, сув тўғрисидаги қонун асосларига мувофиқ равишда ССР Иттифоқининг компетенцияси кўрсатилган ҳамда Ўзбекистон ССР билан Қорақалпоғистон АССРнинг сув муносабатларини тартибга солиш тўғрисидаги компетенцияси белгиланган. Сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш ишини бошқарадиган ва контроль қиладиган органлар айтиб ўтилган, сувдан рационал фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш тадбирларини амалга оширишда жамоат ташкилотлари билан гражданларнинг қатнашиши белгилаб берилган.

Сув тўғрисидаги кодекс лойиҳасининг иккинчи бўлими 17 боб ва 86 моддадан иборат. 7-11-бобларда сувдан фойдаланишнинг умумий масалалари: сувдан фойдаланувчиларнинг состави, сувдан фойдаланиш объектлари ва турлари, сувни ва сув объектларини фойдаланиш учун бериб қўйиш тартиби ва шартлари муфассал таърифлаб берилган ва тартибга солинган. Бу бобларда сувни ва сув объектларини асосан аҳолининг ичимлик сувга бўлган ва маиший эҳтиёжларини қондириш учун бериб қўйиш кўзда тутилган.

36-моддада сувдан фойдаланишнинг бепуллиги кўрсатилган.

Ўн иккинчи бобда аҳолининг ичиши, маиший ва бошқа эҳтиёжлари учун сув объектларидан фойдаланишга доир амалий масалалар тушунтириб берилган.

Ўн учинчи боб сув объектларидан даволаш, курорт ва соғломлаштириш мақсадларида фойдаланишга бағишланган. Унда шифобахш сувлардан биринчи навбатда даволаш ва курорт мақсадларида рационал фойдаланишга алоҳида эътибор берилган ва шифобахш сувлар категориясига киритилган сув объектларига оқова сувларни оқизиш тақиқланган.

Сув объектларидан қишлоқ хўжалиги эҳтиёжлари учун фойдаланиш масалалари сув тўғрисидаги кодекс лойиҳасининг ўн тўртинчи бобида баён этилган. Суғориладиган деҳқончилик шароитида сувдан қишлоқ хўжалигида фойдаланиш ишлари пахтадан ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил олиш мақсадларида олиб борилади ҳамда суғориладиган ерларнинг сув режимини тартибга солиш учун етарли миқдордаги сувни ўз вақтида чиқариб ва етказиб беришни таъминлайдиган сувдан фойдаланиш планлари асосида амалга оширилади.

Суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхши сақлашга ёрдам берадиган ўрмонлар, дарахтзорлар ва кўчатзорлар билан банд бўлган ерларни суғориш учун сувдан фойдаланиш масалалари ҳам ўн тўртинчи бобда ёритиб берилган.

64 ва 65-моддаларда колхозлар, совхозлар ва бошқа корхоналар ҳамда гражданларнинг сувни кўпайтириш ёки озайтириш мақсадида хўжаликлараро аҳамиятга эга бўлган гидротехника иншоотларини ўзбошимчалик билан тартибга солишларини, шунингдек мўлжалланилмаган жойлардан чорва молларни ҳайдаб ўтиш, қишлоқ хўжалик машиналари, автомобиллар ва бошқа транспорт воситаларини юргизиб ўтишни тақиқлаш кўзда тутилган.

Сув тўғрисидаги кодекс лойиҳасининг айрим бобларида сув объектларидан саноат, гидроэнергетика, сув транспорти ва ёғоч оқизиш, балиқ ва овчилик хўжалиги мақсадларида, ёнғинга қарши кураш ҳамда давлат ва жамиятнинг бошқа мақсадларида фойдаланиш масалалари тушунтириб берилган.

Сувдан фойдаланувчиларнинг хилма-хил эҳтиёжларини таъминлайдиган энг муҳим иншоотлар бўлган сув омборларига республиканинг сув тўғрисидаги кодекси лойиҳасида катта эътибор берилган.

Ўзбекистон ССР ва бошқа иттифоқдош республикалар территориясида жойлашган сув объектларининг шу республикалар манфаатларига тааллуқли қисмидан фойдаланиш тартиби йигирма учинчи бобда белгиланган.

Йигирма тўртинчи бобда сувдан фойдаланиш тўғрисидаги низоларни ҳал қиладиган органлар, уларнинг компетенцияси ва низоларни кўриб чиқиш тартиби кўзда тутилган.

СССРнинг чегара сувларида сувдан фойдаланиш тўғрисидаги масала алоҳида баён этиб берилган.

Сувни булғалаш, ифлосланиш, камайиб кетишдан муҳофаза қилиш ва сувнинг зарарли таъсирига йўл қўймаслик — Ўзбекистон ССРнинг сув тўғрисидаги кодекси лойиҳасидаги энг асосий масалаларнинг биридир. Кодекс лойиҳасининг бутун учинчи бўлими шу масалага бағишланган. Бу бўлимда сувни муҳофаза қилиш соҳасидаги вазифалар, сувни муҳофаза қилишни таъминлайдиган тадбирларни ўтказиш, сувнинг ҳолатини ва режимини яхшилаш қоидалари белгилаб берилган.

Ичимли сув тариқасида ва маиший эҳтиёжлар учун, аҳолини даволаш ва соғломлантириш ҳамда курорт эҳтиёжлари учун фойдаланилаётган сувларни муҳофаза қилиш мақсадида санитария муҳофазаси округлари ва зоналарини белгилаб қўйиш кўзда тутилган. Дарёлар, кўллар ва сув омборларининг, ер ости сувлари ва бошқа сув объектларининг сув режимини яхши ҳолатда сақлаб туриш учун сувни муҳофаза қилиш ўрмон зоналари белгилаб қўйилиши, шунингдек ўрмон-мелиорация тадбирлари, эрозияга қарши тадбирлар ва бошқа тадбирлар ўтказилиши лозим.

Сув етказадиган зарарли таъсирнинг, чунончи, сув тошқинларининг, сув босиб кетиш ва зах босишнинг, соҳиллар, ихота тўғонлари ва бошқа иншоотлар бузилиб кетишининг, ерларнинг ботқоқланиши ва шўр босишининг, тупроқ эрозиясининг, жарлар, жарларда ўпирилишлар пайдо бўлишининг, сел оқимларининг ва халқ хўжалигига зарар етказадиган шунга ўхшаш бошқа зарарли ҳодисаларнинг олдини олиш ва бартараф қилиш мақсадида кодекс лойиҳасининг йигирма олтинчи бобида тегишли техникавий ва ташкилий чораларни кўриш зарурлиги кўрсатиб ўтилган.

Сув тўғрисидаги кодекс лойиҳасида сувдан фойдаланишни давлат йўли билан ҳисобга олиш ва планлаштиришга, давлат сув кадастрига, сув ҳавзалари ва иқтисодий районлар бўйича сув хўжалиги балансларини тузишга, шунингдек сувдан комплекс фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш схемаларига катта эътибор берилган. Бу масалаларнинг ҳаммаси кодекс лойиҳасининг тўртинчи бўлимига жамланган.

Якунловчи — бешинчи бўлим сув тўғрисидаги қонунларни бузганлиги учун жавобгарлик тўғрисидаги асосий қоидаларни белгилаб беради.

Сув тўғрисидаги кодекснинг амалга оширилиши жамиятимизнинг ишлаб чиқарувчи кучларини ривожлантиришга, мамлакатимизда совет кишиларининг бахт-саодати йўлида коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришга кўмаклашади.

Доимий комиссиялар Ўзбекистон ССР сув тўғрисидаги кодексининг тақдим этилган лойиҳасини кўриб чиқиб, тасдиқлашни сизлардан илтимос қилади. **(Қарсаклар).**

АЛМАШЛАБ ЭКИШНИ ЖОРИЙ ЭТИШ ВА ЎЗЛАШТИРИШ ҲАҚИДАГИ ҚОНУН ЛОЙИҲАСИ ТЎҒРИСИДА

Қишлоқ хўжалиги доимий комиссиясининг раиси депутат Й. Р. ҚУРБОНОВ доклади

Депутат ўртоқлар! Республиканинг партия, совет, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги органлари, Ўзбекистон меҳнаткашлари партия XXIV съезди қарорларини, КПСС Марказий Комитетининг 1965 йил март Пленуми ва шундан кейинги пленумларининг қарорларини амалга ошира бориб, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини ва унинг етакчи соҳаси — пахтачиликни янада юксалтириш учун астойдил курашмоқдалар.

Олдимизда турган катта-катта вазифаларни муваффақиятли бажариш учун пахтачиликни ва бутун қишлоқ хўжалигини илмий техника тараққиёти йўлига ўтказиш, ишлаб чиқаришни янада интенсивлаштириш соҳасида бир қанча йирик тадбирларни амалга ошириш зарур.

Ердан фойдаланишнинг самарадорлигини ошириш ана шу муҳим ишдаги асосий шартлардан биридир. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежнев колхозчиларнинг Бутуниттифоқ учинчи съездида бундай деган эди: «Ер — куч-қудратимиз ва бойлигимизнинг манбаи. Ерни муҳофаза қилиш, унинг унумдорлигини ошириш — қишлоқ хўжалигини янада тараққий эттиришнинг шак-шубҳасиз шартидир».

Кейинги вақтларда, хусусан КПСС Марказий Комитетининг май Пленумидан кейин колхоз ва совхозларимиз ердан тўғри фойдаланишга кўпроқ эътибор берадиган бўлиб қолдилар. Колхоз, совхозларда илмий жиҳатдан асосланган алмашлаб экишни жорий этмоқдалар, озуқабоп экинларни ва бошқа экинларни аралаштириб ва такрор экмоқдалар. Беданоя майдонларини кенгайтирмоқдалар, тупроқнинг унумдорлигини ошириб, суғориладиган ва лалмикор майдонларнинг ҳар гектаридан рационал фойдаланмоқдалар.

Шулар билан бирга ердан фойдаланишда жиддий камчиликлар борлигини айтмасдан бўлмайди. Бир қанча колхозлар ва совхозларда деҳқончилик маданияти ҳамон паст. Ердан норационал фойдаланиш фактлари ҳали ҳам учраб туради. Ерларни ўзлаштириш ва қишлоқ хўжалиги оборотига янги ерларни киритиш, илгаритдан суғориб келинган ерларнинг ирригация-мелиоратив ҳолатини яхшилаш планларининг бажарилиши таъминланмаётир.

Қишлоқ хўжалик аҳамиятига эга бўлмаган эҳтиёжларга ер ажратишда ҳали ҳам ҳамма жойда тегишли тартиб ўрнатилганича йўқ. Бу ишга жиддий қарамаслик оқибатида қурилишга кўпинча энг серҳосил суғориладиган ерлар ажратиб берилмоқда. Айрим хўжаликларда хўжалик ичидаги қурилиш бош планлари бузилмоқда. Буларнинг ҳаммаси ерларнинг қишлоқ хўжалик оборотидан чиқиб қолишига олиб келмоқда. Ана шу ерларни қишлоқ хўжалигига яроқли ҳолга келтириш учун катта маблағлар сарфланишига сабаб бўлмоқда. Бунинг оқибатида ишлаб чиқариш суръатлари оқсаб қолмоқда.

Ҳар бир колхозда, совхозда ишнинг аҳволини атрофлича ҳисобга олиб чиқиш, экин майдонларини ўзлаштириш учун қўшимча ички резервларни қидириш керак.

Қорақалпоғистон АССР ва республикадаги барча областлар ўтган йили пахта учун кураш умумхалқ ишига катта ҳисса қўшдилар. 23 районда ҳар гектаридан ўттиз центнердан ва ундан ҳам юқори ҳосил олинди. 137 колхоз ва 4 совхоз гектаридан 35-40 центнердан ва ундан юқори ҳосил кўтарди. Республика қишлоқ хўжалиги меҳнат аҳли техника тараққиёти йўлидан астойдил бораётганлиги пахтачиликда янги агротехника усулларини кенг жорий этиш, дала ишлари сифатини ошириш, дала ишларини энг яхши муддатларда ўтказиш, пахтакорлар меҳнатини анча енгиллаштириш имконини берди.

Баракали хирмон учун курашда алмашлаб экиш ғоят катта роль ўйнайди. Чунки алмашлаб экиш тупроқ унумдорлигини оширишнинг, вилтга қарши курашнинг ва чорвачилик учун ем-хашак ресурсларини кўпайтиришнинг муҳим омилидир.

Республика партия, совет ва қишлоқ хўжалиги органлари КПСС Марказий Комитети 1970 йил июль Пленуми ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVII пленуми қарорларини бажара бориб алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш соҳасида катта иш қилмоқдалар.

Бу соҳада Наманган область хўжаликларининг тажрибаси ибратлидир. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети яқинда ана шу тажрибани маъқуллади. Наманган областида кейинги икки йил мобайнида суғориладиган майдонларнинг 85 проценти пахта-беда алмашлаб экишга ажратилди. 45 минг гектардан ортиқроқ майдон мелиоратив жиҳатдан яхшиланди. Кўпгина колхозлар ва совхозлар алмашлаб экишни ўзлаштириш туфайли пахта етиштиришни анча кўпайтирдилар. Пахта ҳосилдорлиги гектар бошига 1969 йилга нисбатан 5.9 центнер ортди. Беда ҳосилдорлиги гектар бошига 65 центнердан 104 центнерга кўтарилди. Ем-хашак етиштириш қарийб икки ҳисса кўпайди. Бу ҳар бир сигирдан илгаригига нисбатан 400 литр сутни кўп соғиб олиш, давлатга топшириладиган ҳар бир қорамолнинг вазнини 77 килограмм ошириш имконини берди.

Тажриба шуни яққол кўрсатмоқдаки, биз илмий жиҳатдан асосланган алмашлаб экиш негизидагина пахтадан ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан юқори ҳосил олишимиз, далаларни вилтдан тозалаб, чорвачилик учун мустаҳкам озуқа базаси яратишимиз мумкин.

Республикада ҳар бир хўжаликнинг тупроқ-иқлим шароитларини, шунингдек ташкилий ва иқтисодий имкониятларини ҳисобга олиб, алмашлаб экишнинг табақалаштирилган схемалари ишлаб чиқилди. Хўжаликларда конкрет шароитларга ва пахта етиштириш юзасидан берилган топшириқларга қараб асосан 9-10 далали алмашлаб экиш жорий этилмоқда. Бунда экин майдонининг 66.6 процентидан 80 процентига қадар қисмини чигит экишга ажратиб, экинларни навбати билан экишнинг турли схемаларига амал қилинмоқда.

Колхоз ва совхозларни алмашлаб экишни жорий қилиш юзасидан лойиҳа ҳужжатлари билан таъминлашни тезлаштириш тадбирлари кўрилмоқда. 1966—1970 йиллар мобайнида жами 1075 пахтакор хўжаликдан бор-йўғи 452 колхоз ва 55 совхоз лойиҳалар билан таъминланди.

Лойиҳалашни тезлаштириш мақсадларида алмашлаб экишни жорий этиш соҳасидаги ишларни икки босқичда ўтказишга қарор қилинди. Биринчи босқич қишлоқ хўжалигини ривожлантириш беш йиллик плани кўрсаткичлари негизида алмашлаб экиш жорий этиладиган территорияларни ташкил этиш схемаларини ишлаб чиқишдан иборат. Иккинчи босқич хўжаликни ривожлантиришнинг бош муддатига мувофиқ хўжалик ичида ер тузиш лойиҳаларини тузиб чиқишдан иборат.

Биринчи босқич лойиҳа ҳужжатларини тузиб чиқиш иши 1972 йилнинг экиш мавсумига қадар барча пахтакор хўжаликларда поёнига етказилди. Суғориладиган зонадаги бошқа йўналишдаги хўжаликларда ҳужжатлар 1973 йил 1 мартга қадар ва лалмикор зонадаги хўжаликларда 1973 йил охирига қадар тузиб бўлинади. Суғориладиган ерлардаги 952 колхоз ва 123 совхозда 2 миллион 15 минг гектар ҳайдаладиган алмашлаб экиш майдонида 8054 алмашлаб экиш майдони жорий этилди.

Бу йил ҳамма жойда экиш бошлангунга қадар қишлоқ хўжалик экинлари алмашлаб экиш далаларига жойлаштириб чиқилди. Бутун-бутун яхлит далалар, биринчи галда кам унумли ва ҳаддан ташқари вилтдан кўп зарарланган ерлар янгидан бедапоя қилинди ва маккажўхори экилди.

Колхозларда ва давлат хўжаликларида 1972 йилда бедапоялар 370.1 минг гектар майдонни эгаллади. Бу — 1969 йилдагидан 93 минг гектар ва 1971 йилдагидан 30 минг гектар ортиқдир.

Республикада беш йиллик мобайнида бедапоялар алмашлаб экишни янада жорий қилиш ҳисобига кўпаяди, шунингдек янги ерларни суғориш ва ўзлаштириш программасини амалга ошириш ҳисобига ҳам бедапоялар кенгайтирилади.

1971 йилнинг август ойида 381 колхоз ва 20 совхозда алмашлаб экишнинг ўзлаштирилиши танлаб текшириб кўрилганида шу нарса аён бўлдики, 2372 алмашлаб экиш массивидан, 76 процентида ёки 425 минг гектар майдонда алмашлаб экиш жорий этилди. Шу жумладан уч далали 157 алмашлаб экиш массивида, икки далали 381 алмашлаб экиш массивида ва бир далали 627 алмашлаб экиш массивида алмашлаб экиш тўла-тўкис ўзлаштирилган.

Наманган, Бухоро, Сирдарё областларининг хўжаликларида алмашлаб экиш соҳасидаги ишлар юқори даражада олиб борилмоқда. «Қизил Ровот», «Малик», «Савай» совхозлари, Оққўрғон районидаги «Победа», Олтиариқ районидаги «Ленинград», Риштон районидаги «Коммунизм», Ленин районидаги «Социализм» Нарпай районидаги «Калинин» ва «Правда», Қизилтепа районидаги «Партия XXII съезди», Ғиждувон районидаги Ленин номли, «Гулистон», Ленинград районидаги Киров номли, Питоб районидаги «Партия XXII съезди», Шаҳрисабз районидаги Калинин номли, Ромитан районидаги Ленин номли, Ҳазорасп районидаги «Победа», Термиз районидаги «Октябрь 40 йиллиги» ва «Коммунизм» колхозларида ҳамда республиканинг бошқа хўжаликларида алмашлаб экиш муваффақиятли жорий этилмоқда. Шу туфайли пахта ҳосилдорлиги ортди ва чорвачиликда юксак кўрсаткичларга эришилди.

Лекин бу қилинган ишлар алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш соҳасида синчиклаб қилинадиган катта ишнинг бошланиши, холос. Алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш иши асосан шу беш йилликда тамомланиши мўлжалланмоқда.

Лекин бу ишда бор бўлган камчиликлардан кўз юмиб ўтиш мумкин эмас. Кўпгина фактлар шуни кўрсатадики, беда алмашлаб экиладиган далаларга экилмаётир, майда участкаларга экилмоқда, беда ва бошқа алмашлаб экиладиган экинлар яхши парвариш қилинмаётир. Бир қанча жойларда бедапояларнинг планда кўрсатилган миқдорда бўлишига риоя қилинмаётир. Шунинг натижасида экинларнинг тегишли даражада навбати билан алмашлаб турилиши таъминланмаётир.

Кўпгина хўжаликларда беда уруғи етиштириш планлари йилдан-йилга бажарилмай қоляпти, янги ерларни ўзлаштириш, ер текислаш, суғориладиган участкаларни яхлитлаштириш ва илгаритдан ҳайдалиб келинган ерларни мелиоратив жиҳатдан яхшилаш топшириқларининг бажарилиши таъминланмаётир. Буларнинг ҳаммаси алмашлаб экишни режали ўзлаштиришга ғов бўлмоқда.

Республика Олий Совети 1959 йил май ойида «Ўзбекистон ССР колхозлари ва совхозларида алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш тўғрисида» қонун қабул қилган эди. 1962 йилнинг июнида ана шу қонунга айрим қўшимчалар ва ўзгартишлар киритилди. Ушандан буён орадан ўн йил ўтди ва бу қонундаги кўпгина қоидалар ва таърифлар эскирди ва бугунги куннинг талабларига мос келмайди.

Ер тўғрисидаги янги кодексда шўр босиш, зах босиш, эрозия ва бошқа сабаблар оқибатида ернинг яроқсиз ҳолга келиб қолишига йўл қўйганлиги учун жавобгарлик тўғрисидаги қоида алмашлаб экиш тўғрисидаги мавжуд қонундагига нисбатан анча муфассал ва аниқ таърифлаб берилган.

Ҳозир амалдаги қонунда экин майдонларининг структурасига кўпгина эътибор берилган. Бундай бўлиши ҳам мутлақо қонуний. Лекин бу қонунда санаб ўтилган қишлоқ хўжалик экинларининг состави экинларни навбати билан алмашлаб экишнинг илмий жиҳатдан асосланган схемасига мос келмайди. Беданинг роли асоссиз равишда камайтириб юборилган. Бу — деҳқончиликнинг ўт-далали системаси танқид қилинганлигининг оқибати. Бундай аҳволдан қутулиш керак.

Ҳозир кучини йўқотмаган қонунда оралиқ экинларни жойлаштириш ва такрорий экинлар тўғрисида лом-мим дейилмайди. Буларнинг йўқлиги эса колхоз ва совхозларда суғориладиган ерлардан фойдаланишнинг самарадорлигини кескин даражада камайтиради.

Қонун лойиҳаси кириш қисмидан ва етти моддадан иборат. Қонун лойиҳасининг кириш қисмида қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини ривожлантиришда республика колхоз ва совхозларининг вазифалари аниқлаб берилган, суғориладиган ерлардан фойдаланишнинг самарадорлигини ошириш йўллари кўрсатиб ўтилган.

1-моддада аралаш, оралиқ ва такрор экинларни киритган ҳолда алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини янада ривожлантиришнинг асосий вазифаларидан бири деб белгилаб қўйилган.

2-моддада ердан алмашлаб экишнинг иқтисодий жиҳатдан асосланган схемаларига биноан фойдаланиш тўғрисида гап боради. Алмашлаб экиш барча хўжаликлар учун мажбурий ва пахта ҳамда бошқа қишлоқ хўжалик экинларини ўстириш учун кўпроқ беда экиш ва бошқа қимматли ем-хашак бўладиган экинларни экиш ҳисобига чорвачиликни ривожлантириш учун мустаҳкам озуқа базаси яратишда ердан тўла-тўкис фойдаланилишини таъминлаши керак.

3-моддада қишлоқ хўжалик манфаатларидан бошқа манфаатлар учун ер участкаларининг ажратиб берилиши йўлига тўсиқ қўйилиши керак, дейилади.

4-моддада меҳнаткашлар депутатлари область, район ва қишлоқ советлари ижроия комитетларининг колхозлар, совхозлар ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари томонидан алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлигини ошириш, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришга фан ҳамда илғор тажриба эришган муваффақиятларни жорий этиш, ер майдонларидан самарали фойдаланиш соҳасидаги ишларни ўз вақтида ўтказишлари учун масъулияти тўғрисида гап боради.

5-моддада совет органларига, Қишлоқ хўжалиги министрлигига, Озиқ-овқат саноати министрлигига, марказий статистика бошқармасига ва унинг маҳаллий органларига алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштиришни ҳар йили текшириб туриш, зарур бўлган тақдирда қишлоқ хўжалиги раҳбарларининг жавобгарлиги тўғрисидаги масалани кўтариш топширилади. Ниҳоят, сўнгги моддада мазкур қонун тасдиқланиши муносабати билан шу масала юзасидан илгари қабул қилинган қонун актлари ўз кучини йўқотганлиги кўрсатиб ўтилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан республика ҳукумати алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштиришнинг конкрет йўлларини белгилаб бердилар. Барча хўжаликлар бўйича қишлоқ хўжалиги экинларини экиш структураси белгилаб берилди, 1975 йилга қадар республикада пахта комплексида озуқабоп экин майдонларини 740 минг гектарга етказиш, шу жумладан, бедазорларни 582 минг гектарга етказиш юзасидан реал топшириқ белгиланди.

Ишлаб чиқилган лойиҳа ҳужжатларга биноан республикада 1975 йилда 1 миллион 306 минг гектар майдонда уч далали 4849 алмашлаб экиш массиви тўла-тўкис ўзлаштирилади. Икки далали 695 алмашлаб экиш массиви ва бир далали бедазордан иборат 562 алмашлаб экиш массиви тўла ўзлаштирилади. Қолган 137,9 минг гектар майдонда 602 алмашлаб экиш массиви 1976 йилда ўзлаштирилади.

Ушбу беш йилликда давлат капитал маблағлари ҳисобига 465 минг гектар янги ер, хўжаликларнинг маблағлари ҳисобига 50 минг гектар майдонни ўзлаштириш кўзда тутилади. 600 минг гектар майдонда ерни мелиоратив жиҳатдан яхшилаш, илгаритдан ҳайдалиб келинган 230 минг гектар майдонни яхшилаб текислаш, 750 минг гектар майдонда суғориш системаларини реконструкция қилиб, далаларнинг сув билан таъминланишини яхшилаш керак.

Алмашлаб экиш тўғрисидаги қонун лойиҳаси қишлоқ хўжалиги министрликларида, идораларида, илмий муассасаларда муҳокама қилинди. Муҳокамангизга тақдим этилган лойиҳада қонунни такомиллаштириш юзасидан киритилган таклифлар ҳисобга олинган.

Алмашлаб экиш тўғрисидаги қонуннинг қабул қилиниши катта ташкилий иш билан мустаҳкамланиши зарур. Конкрет шароитларни ҳисобга олиб туриб, илғор хўжаликларнинг тажрибасига ва фан эришган муваффақиятларга таяниб, астойдил бош қотириб ҳар бир колхоз ва совхозда алмашлаб экишнинг ўзлаштирилишини таъминлаш керак.

Айни вақтда суғориш шохобчаларини реконструкция қилишни, суғориладиган карталарни яхлитлаштиришни, далаларнинг шаклини яхшилашни режа билан астойдил амалга ошириш зарур.

Алмашлаб экиш — деҳқончиликнинг юксак маданияти, экинни навбатлаб экишнинг илмий системаси, пахта етиштиришни кескин даражада кўпайтиришнинг, чорвачилик учун мустаҳкам озуқа базаси вужудга келтиришнинг йўлидир.

Совет, қишлоқ хўжалик органлари, Маҳаллий Советларнинг депутатлари кенг меҳнаткашлар оммасига қонунни тушунтириш соҳасида катта иш қилишлари керак. Меҳнаткашлар депутатлари советларининг сессияларида, колхозлар ва совхозларнинг йиғилишларида алмашлаб экишни жорий этиш юзасидан белгиланган тадбирларнинг муҳокама қилинишини уюштириш керак. Алмашлаб экиш учун умумхалқ юришини эълон қилиш лозим.

Қонуннинг қабул қилиниши ва унинг амалга оширилиши ердан фойдаланишни яхшилашга, пахта ва бошқа экинларнинг ҳосилдорлигини ўстиришга, КПСС XXIV съезди талаблари асосида республиканинг бутун қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини юксалтиришга ёрдам беради. **(Қарсаклар).**

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ III СЕССИЯСИ

ДЕПУТАТ Н. Р. ҲАМРОЕВ ВА ДЕПУТАТ Й. Р. ҚУРБОНОВ ДОКЛАДЛАРИ ЮЗАСИДАН МУЗОКАРАЛАР

Ўзбекистон ССРнинг сув тўғрисидаги кодекси лойиҳаси ва алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш ҳақидаги қонун лойиҳалари юзасидан музокаралар бошланди.

Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министри, депутат **С. Мамарасулов** қуйидагиларни таъкидлайди:

— Сув—халқимизнинг бебаҳо бойлигидир. Сувнинг мавжудлиги Ўзбекистоннинг жуда катта ва хилма-хил хўжалигининг ҳаётини белгиловчи омилдир. Бизнинг республикамизда ҳар йили 45 миллиард кубметр сув истеъмол қилинаётганлигини айтиб ўтиш кифоя.

Ҳар бир завод, ҳар бир фабрика, ўзлаштирилган ҳар бир гектар ер сув истеъмол қилиб туради. Республикада тўққизинчи беш йилликда янгидан 465 минг гектар ер ўзлаштирилиши ва суғорилиши керак. Мана шу рақамнинг ўзи биз учун яна қанча миқдорда қўшимча сув кераклигини кўрсатиб турибди.

Ривожланаётган шаҳарлар ва қишлоқларнинг, фабрика ва заводларнинг, қишлоқ хўжалиги ва энергетиканинг сувга бўлган эҳтиёжини таъминлаш учун бизда жуда кўп ишлар қилинмоқда. Жуда катта сув омборлари қурилди ва қурилмоқда. Ҳар йили янги каналлар ва гидротехника иншоотлари ишга туширилмоқда. Сибирь дарёларининг сувини Ўрта Осиёга қараб оқизиш лойиҳаларини тузиш арафасида турибмиз.

Аммо давлатнинг сув ресурсларини халққа тўла хизмат қилдиришга қаратилган жуда катта тадбирлари сувни тежаш ва муҳофаза қилишни камайтирмайди, балки бу соҳадаги ишларни кучайтириш зарурлигини талаб қилади.

Ўзбекистон ССРнинг ушбу сессияда муҳокама қилинаётган сув тўғрисидаги кодекси лойиҳаси шунинг учун ҳам катта аҳамиятга эгадир.

Қонун лойиҳасида сув объектларидан фойдаланиш масалалари батафсил қараб чиқилган. Лойиҳада сувдан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилишга доир барча тадбирларнинг асосли бўлишига, сувдан комплекс фойдаланиш ва муҳофаза қилиш схемаларига катта эътибор берилган.

Денов район касалхонасининг бўлим мудири, депутат **Е. Е. Мокрова** минбарга чиқади. Янги ерларнинг тобора кўп ўзлаштирилиши янги сув магистраллари ва сув омборлари қуриш ҳисобига совхозларни сув билан таъминлаш соҳасида катта-катта вазифаларни амалга оширишни талаб қилади,— дейди у.— Айниқса қишлоқ аҳолисини сув билан таъминлашни яхшилаш масалалари қишлоқ меҳнаткашларининг соғлиғини сақлаш, демак, уларнинг тобора унумли меҳнат қилишини таъминлаш билан бевосита алоқадордир.

Бутун мамлакатда бўлгани сингари Сурхондарёда ҳам ҳозирги вақтда турли юқумли касалликларга қарши кураш соҳасида кенг кўламда амалий ишлар олиб борилмоқда. Шунинг учун ҳам аҳолини сув билан яхши таъминлаш ҳозирги вақтда алоҳида аҳамият касб этади.

Областда водопровод тармоқларининг кенгайтирилиши ҳамда колхоз ва совхозларда артезиан қудуқларининг қазилиши яқин йиллар ичида қишлоқ меҳнаткашларини батамом ер ости суви билан таъминлаш имкониятини беради.

— Ўзбекистон ССР Олий Советининг доимий комиссиялари кейинги йиллар давомида алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш ҳамда сув тўғрисидаги қонунга риоя қилиш масалаларига катта эътибор бериб келди, дейди Ўзбекистон ССР Олий Советининг табиатни ва ер ости бойликларини муҳофаза қилиш комиссиясининг секретари, депутат **Ш. Ниёзов**.— Биз муҳокама қилаётган сув тўғрисидаги кодекс лойиҳаси кейинги ўттиз йил мобайнида сувдан фойдаланиш соҳасида юз берган катта ўзгаришларни акс эттиради. Сув хўжалигининг моддий техника базасида сифат ўзгаришлари рўй берди. Колхозлар ва совхозларда суғориш учун сувга эҳтиёж, шунингдек саноат ишлаб чиқариши, коммунал маиший хўжалик эҳтиёжлари учун сув истеъмол қилиш кўпайди. Сув тўғрисидаги қонун лойиҳаси илмий техника революцияси ҳамда аҳолининг маданий савияси ўсган шароитда ишлаб чиқаришнинг кенгайтирилиши туфайли сувга бўлган эҳтиёж ҳам ошаберади. Шунинг учун ҳам кодексда сувдан фойдаланувчиларнинг ўзаро муносабатларини тартибга солишнинг ҳуқуқий масалалари аниқ белгиланган.

Қонуннинг асосий қоидалари сув манбаларини муҳофаза қилиш ва сувдан тўғри фойдаланиш чораларини кўзда тутади. Қонуннинг яна бир аҳамияти шундаки, у республика иқтисодий комплексининг етакчи тармоғи бўлган пахтачиликни янада ривожлантиришни назарда тутган ҳолда ҳар бир хўжаликнинг эҳтиёжига мувофиқ равишда сувдан комплекс фойдаланиш йўлларини белгилайди. Биз сув манбаларини ифлосланишдан сақлаш тўғрисида, сувдан фойдаланиш қоидаларини бузганлик учун корхоналар, муассасалар ва бошқа хўжалик органларининг масъулиятини ошириш тўғрисида қонунда кўрсатиб ўтилган қоидаларни тўғри, деб ҳисоблаймиз.

Республика Олий Советининг табиатни ва ер ости бойликларини муҳофаза қилиш доимий комиссияси номидан, республикада алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш тўғрисидаги қонунни ҳамда республиканинг сув тўғрисидаги кодексини қабул қилишни таклиф этаман.

Чирчиқ шаҳар партия комитетининг биринчи секретари, депутат **Ф. Б. Ёқубов** бундай деди:

— Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг сув тўғрисидаги кодекси лойиҳасининг жуда катта халқ хўжалик аҳамияти бор.

Халқ хўжалигида сувдан қишлоқ хўжалигида ҳам, саноатда ҳам фойдаланилади. Шунинг учун ҳам лойиҳада сув аҳволига таъсир кўрсатувчи корхоналар ва иншоотларни, шу жумладан саноат объектларини жойлаштириш, лойиҳалаш, қуриш ва ишга тушириш масалаларига тегишли эътибор берилган.

Шаҳримизнинг корхоналари қурилганига неча ўн йил бўлганидан оқова сувни тозаловчи иншоотлар эскириб қолди. Сўнгги йилларда химия комбинатидан, «Ўзбекхиммаш»дан, «Чирчиқсельмаш»дан ва шаҳардаги бошқа корхоналардан чиқувчи ювинди сув тозалашни яхшилашга 8,7 миллион сўм сарфланди. Технологияни яхшилаш ва эскирган ускуналарни алмаштириш борасида катта-катта тадбирлар ўтказилди. Булар ҳам тоза сувга зарарли аралашмалар ташланишига барҳам беришга кўмаклашди.

Фарғона область «Қўқон» совхозининг бригадири, депутат **К. Холматов:**

— Кодекс лойиҳасида суғориладиган сувдан рационал фойдаланишни таъминлашга қаратилган қоидалар ва республикада сувдан фойдаланишни тартибга солувчи бошқа кўрсатмалар белгилаб берилганлиги бизни жуда қувонтиради. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини юксалтириш ишида алмашлаб экишни ҳамма жойда ўзлаштириш ҳам катта аҳамиятга эга. Алмашлаб экишни жорий этиш тўғрисида сессияда муҳокама қилинаётган қонун агротехника фанининг ана шу энг муҳим талабини ҳамма жойда жорий этиш учун олиб борилаётган курашда кучимизга-куч қўшади.

Фарғона областининг ҳамма колхоз ва совхозларида алмашлаб экишни жорий этиш схемалари батамом тузиб бўлинди. Биз ана шу схемаларни ўзлаштириш тадбирларини ҳам ишлаб чиқдик.

1971 йил бошларида 10 далали алмашлаб экиш схемасини ўзлаштириш программасини ишлаб чиққан бизнинг совхозимиз ҳозир ротацион ишларга ҳозирлик кўрмоқда.

— Сув тўғрисидаги қонунларни такомиллаштириш кўриқдаги Сирдарё области учун муҳим аҳамиятга эга. Бизнинг областимизда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети билан республика ҳукуматининг доимий катта ёрдами туфайли сув хўжалиги қурилиши суръатлари йилдан-йилга кучайиб бормоқда, янги-янги суғориладиган ерлар қишлоқ хўжалик оборотига киритилмоқда,— дейди Сирдарё область ижроия комитети раисининг ўринбосари депутат **А. И. Руцкий.**

Бизнинг шароитимизда тик зовур қудуқлари қуриш, шунингдек усти ёпиқ ётиқ зовурлар қуриш айниқса яхши самара беради. Бундай зовурлар ерларнинг мелиоратив холатини янада яхшилашга, уларнинг ҳосилдорлигини оширишга шубҳасиз кўмаклашади.

Область колхоз ва совхозларида пахта — беда алмашлаб экишни жорий қилиш ва ўзлаштириш соҳасида катта иш олиб борилмоқда. Бу йил шу соҳада кўп иш қилинди.

Лекин шуни эътироф қилиш керакки, сув хўжалиги қурилишини ва ердан фойдаланишни такомиллаштириш билан бирга бизнинг областимизда бир қанча камчиликлар ҳамон давом этиб келмоқда. Область ижроия комитети, область сув хўжалиги ва қишлоқ хўжалиги органлари ўз ишларини ҳамиша ҳам ҳозирги кун талабларига мувофиқ равишда кўрмоқдалар, деб айта олмаймиз.

Бизнинг назаримизда «Главсредазирсовхозстрой» ерларни зах босишига йўл қўймаслик юзасидан амалий тадбирларни ишлаб чиқиб, яқин вақт ичида амалга ошириши керак.

Ўзбекистон ССР Олий Совети сессияси муҳокамасига тақдим этилган сув тўғрисидаги кодекси лойиҳаси билан алмашлаб экиш ва ўзлаштириш ҳақидаги қонунни тасдиқлашни таклиф қиламан.

— Биз бугун муҳокама қилаётган Ўзбекистон ССРнинг сув тўғрисидаги кодекси лойиҳаси ҳамда алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш тўғрисидаги қонун лойиҳаси пахтачилик ва чорвачиликни янада юксалтириш учун ҳаётий зарур ҳужжатлардир. Бу ҳужжатлар суғориладиган ерлардан ғоят рационал фойдаланишга, хўжалик соҳалари иқтисодий жиҳатдан фойдали олиб борилишига, меҳнат ва воситалар жуда оз сарфлангани ҳолда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқариш кўпайтирилишига, шунингдек фойдаланилмаётган ерларни қишлоқ хўжалик оборотига киритишга ёрдам беради,—дейди Амударё районидаги Крупская номли колхоз раиси, депутат **О. Камолова.**

Бизнинг районимизда бултурдан бери алмашлаб экиш планли равишда жорий этилиб бормоқда. Биз алмашлаб экишни жорий эта бориб, пахта майдонлари камайишига ҳеч бир йўл қўймаяпмиз. Қилинаётган ишлар янги ерларни ўзлаштириш ва участкаларни яхлитлаштириш билан қўшиб олиб борилмоқда.

Бу йилги кўклам пахтакорлар учун ғоятда қийин келди. Аммо колхозчиларнинг чинакам қаҳрамонона меҳнати туфайли ниҳоллар қутқариб қолинди ва ҳозирги вақтда нормал ўсаяпти. Биз мўл ҳосил етиштириш ҳамда СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллиги шарафига зиммамизга олган мажбуриятларни сўзсиз бажариш учун ҳамма куч-қувватларимизни сарфлаяпмиз.

ЁШЛАР, ТЕХНИКАНИ ЭГАЛЛАНГ

Партиямизнинг XXIV съезди қарорларида қишлоқ хўжалигини ривожлантириш билан боғлиқ бўлган, механизацияни янада кенг жорий этиш соҳасида ҳам бир қанча тадбирлар белгилаб берилган. Шунингдек ҳозирги куннинг талабларидан бири ёшларни шу касбга кўпроқ тортишдир. Ўрта мактабларни битираётган қишлоқ ёшлари техникани эгаллашга астойдил интилмоқдалар. Механизация мактаблари кенгайтирилмоқда. Колхоз, совхозларда қисқа муддатли курслар ташкил этилмоқда.

Бизнинг билим юртимиз бундан етти йил олдин Пискентдаги техника мактаби қошида ташкил этилди. Бу йиллар ичида билим юртида мингдан ортиқ ўғил-қиз механизаторлик касбини эгаллаб колхоз-совхозларга томон йўл олди.

Қишлоқларда механизатор кадрларни янада кўпайтириш соҳасида қатор ишлар амалга оширилмоқда. Шу мақсадда ўтган йилнинг май ойида бизнинг техника мактабимиз ҳам мустақил билим юртига айлантирилди. Ўтган йили бу ерда 200 га яқин ўғил-қиз механизаторлик гувоҳномасини олишга муяссар бўлди.

Билим юрти ўқитувчилари ўқувчиларга ҳартомонлама билим бериш, техника сирини ўргатишда бутун билимларини сарфламоқдалар. Билим юрти ўқитувчиларидан Р. Маҳмудов, С. Бегматов, А. Парпиев, Ю. Эшмуродовлардан айниқса хурсандмиз.

Билим юртида ўқувчиларнинг мукаммал билим олиши, тажриба тўплаши учун барча шароит яратилган. Ўқув ишлари асосан кабинет системасига ўтказилган. Трактор, қишлоқ хўжалиги, терим машиналари ва агрономия кабинетлари шулар жумласига киради. Бу ерда ўқувчиларни механизаторлик касбига ўргатиш билан бирга уларга қишлоқ хўжалик фанларидан ҳам ўқитилади.

Ўқувчилар ҳозирги кунда практик машғулотни ўтамоқдалар. Практика колхоз далаларида ўтказилади. Бир йилда уч ой мобайнида турли хўжаликларда ғўзаларга ишлов бериш ишларида актив иштирок этадилар. Шу кунларда райондаги «Ленин йўли», Ленин номли, Калинин номли колхозларда практик машғулотлар давом эттириляпти. Ҳар бир хўжаликда 30—40 ўқувчи трактор рулида кенг пахтазорларда жавлон уряпти.

Бу йил билим юртини 356 та йигит-қиз тугатади. Улар кузда айни пахта терими пайтида хўжаликларга йўл оладилар. Шунингдек билим юртида очилган экскаваторчилар тайёрлов курсини ҳам 25 киши тугаллайди. Юқори Чирчиқ районидаги Свердлов номли ва «Ленинский путь» колхозларида очилган механизаторлар тайёрлов курсини 70 га яқин ёшлар битириб чиқади. Шу кунларда билим юрти ва унинг филиалларида 12 группа ёшлар таълим олишмоқда.

С. ЕДГОРОВ,
Ўрта Чирчиқ районидаги 42-сон қишлоқ профессионал техника билим юрти директори.

Ҳозир Янгийўл районидаги «Коммунизм» колхозида ғўза ёппасига суғориляпти. Бу ерда ўз касбини севган моҳир сувчилар кўп. Чапда колхознинг 11 бригадаси сувчиси Зокир Тўлагaнов. Ўнг томондаги суратда «Ленинизм» колхозининг ажойиб механизатори мўл ҳосил учун курашаётган Тоҳир Қозоқбоевни кўриб турибсиз. У 60 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 40 центнердан ҳосил етиштириш мажбуриятини олган.

И. ГЛАУБЕРЗОН ва В. СИРОТКИН фотоси.

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПИЛЛА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА ШУ ЙИЛ 9 ИЮНГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Процент ҳисобида)

Биринчи стун — районлар, иккинчи стун бир кунлик ўсиш, учинчи стун — мавсум бошидан бери.

Бўка	3,4	128,3
Бекобод	—	122,1
Оққўрғон	5,2	117,8
Ўрта Чирчиқ	3,5	115,0
Янгийўл	1,5	110,6
Оҳангарон	7,0	110,1
Пискент	4,7	109,4
Калинин	2,0	93,5
Оржоникидзе	5,4	91,7
Юқори Чирчиқ	9,2	87,2
Бўстонлиқ	8,4	55,9
Область бўйича	4,1	104,1

СЕНАЖ ТАЙЁРЛАШ ТЕЗЛАШТИРИЛСИН

БЕКОБОД (ўз мухбиримиздан). 2- «Далварзин» совхозида чорвачилик хўжаликнинг сердаромад соҳаларидан ҳисобланади. Бултур совхоз чорвадорлари хўжаликка 74 минг сўм соф фойда келтирдилар. Айни кунларда чорвадорларнинг эътибори сенаж тайёрлашга қаратилган. Шу кунгача 700 тонна ўрнига 900 тонна сенаж бостирилди. Бу ишда тўртта трактор, 7 та прицеп, 3 та косилка, 3 та КИР ишлаб турибди.

1- «Далварзин» совхозида ҳам сенаж тайёрлаш чакки эмас. Бригада аъзолари ҳозиргача 900 тоннадан кўпроқ сенаж бостириб қўйдилар.

— Мақсадимиз, — дейди бригада бошлиғи агроном Аҳмаджон Темиров,— бу йил 2 минг тонна сенаж бостириш. Шунинг учун барча техника воситаларидан, мавжуд ишчи кучларидан унумли фойдаланишга ҳаракат қилаяпмиз. Бизда 282 гектар эски, 189 гектар янги беда, 16 гектар ерда судан ўти бор. Унинг гектаридан 40 тоннадан ҳосил олмоқчимиз.

Совхозда сенаж тайёрлаш учун зарур техника, транспорт воситалари ажратилган.

1-«Далварзин» совхозида деҳқончиликнинг ҳамма соҳалари бўйича конкрет мусобақа шартлари ва қандай рағбатлантириш тадбирлари ишлаб чиқилган. Б. Жабборов звеноси 47 гектар майдондаги беданинг гектаридан 130 центнердан ҳосил олса, 25 гектар лавлагининг гектаридан 500 центнердан, 14 гектар макканинг гектаридан 350 центнердан кўкпоя олса, ишчилар ярим ойлик иш ҳақи билан, звено бошлиғи бир ойлик иш ҳақи билан мукофотланади ва унга «Запорожец» машина ажратилади. Бундай тадбирлар одамларни ишга қизиқтирмоқда.

Умуман, Бекобод район хўжаликларида 7000 тонна сенаж тайёрлаш белгиланган. Ҳозиргача беш минг тоннага яқин сенаж бостириб қўйилди.

Бироқ, сенаж тайёрлаш иши ниҳоятда сусткашлик билан олиб борилаётган хўжаликлар ҳам йўқ эмас. Абдусамат Халилов директорлик қилаётган «Октябрь 50 йиллиги» совхозида айниқса аҳвол ёмон. Ўтган 12 кун мобайнида битта чуқур ҳам тўлдирилмаган. Бу ерда техникадан, мавжуд ишчи кучларидан оқилона фойдаланилмаётганидан, ташкилотчилик ишлари ёмон бўлганидан иш унуми ғоят паст. Шунинг учун ҳозиргача 330 тонна ўрнига бор йўғи 50 тонна сенаж бостирилган.

Бекобод район чорвадорлари бу йил 10 минг тонна табиий пичан тайёрлашлари керак. Аммо бу соҳадаги ишларни кўнгилдагидек деб бўлмайди.

Ғанимат вақтларни бекорга ўтказмай, чорвачиликни ривожлантиришнинг асосий шартларидан бири бўлган ем-хашак тайёрлашга алоҳида эътибор бериш керак.

ЕР БИЗНИНГ БОЙЛИГИМИЗ

ЯНГИЙЎЛ РАЙОНИДАГИ КУЙБИШЕВ НОМЛИ ВА КАЛИНИН РАЙОНИДАГИ КАРЛ МАРКС НОМЛИ ҚИШЛОҚ СОВЕТЛАРИНИНГ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИГА ЯРОҚЛИ ЕРЛАРНИ САҚЛАШ ВА УЛАРДАН УНУМЛИ ФОЙДАЛАНИШ БЎЙИЧА ИШЛАБ ЧИҚҚАН ТАДБИРЛАРИ

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИ ВА ОБЛАСТЬ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИДА

Тошкент область партия комитети ва область ижроия комитети Янгийўл районидаги Куйбишев номли ва Калинин районидаги Карл Маркс номли қишлоқ Советларининг ерни сақлаш ва ундан унумли фойдаланиш бўйича ишлаб чиққан тадбирларини маъқуллади.

Район партия комитетлари, район ижроия комитетлари ва меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ ва посёлка Советлари ижроия комитетларига бу қимматли ташаббусни қўллаб қувватлаш, қишлоқ хўжалигига яроқли ҳар бир гектар ердан фойдаланишни бундан буён янада яхшилашга қаратилган тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга оширишни топширди.

Партиямиз томонидан колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришини ривожлантириш бўйича белгилаб берилган кенг программа қишлоқ экономикасини бундан буён янада юксалтиришга, деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари мўл-кўллигини вужудга келтиришга қаратилган бўлиб, бу соҳада қилинадиган ишлар тўққизинчи бешйилликнинг бош вазифаси—меҳнаткашларнинг турмуш фаровонлигини янада оширишга қаратилгандир.

Ана шундай шароитда қишлоқ хўжалигида асосий ишлаб чиқаришни янада яхшилаш биринчи даражали аҳамиятга эга бўлган вазифадир.

Ер ҳақидаги Қонун барча ердан фойдаланувчилардан ниҳоятда эҳтиёткорлик билан иш юритиб, ерга нисбатан ишнинг кўзини билиб муносабатда бўлишни, жамиятнинг бу бойлигини эъзозлашни талаб этади.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев колхозчиларнинг Бутуниттифоқ III създида сўзга чиқиб, ерни сақлаш, унинг ҳосилдорлигини ошириш, қишлоқ хўжалигини бундан буён янада тараққий эттиришнинг муҳим шартидир, бу йирик давлат аҳамиятига эга бўлган проблемадир, деб қайд қилган эди.

Янгийўл районидаги Куйбишев номли ва Калинин районидаги Карл Маркс номли қишлоқ Советфоқ III съездида сўзга чиқиб, ерни сақлаш ва ундан фойдаланишни яхшилаш тўғрисидаги қарорлари асосида иш юритиб, ўз территорияларида жойлашган хўжаликлар билан ҳамкорликда кейинги йилларда ҳар бир гектар ердан унумли фойдаланиш, ирригация ва мелиорацияни ривожлантириш, тупроқни сув ва шамол эрозиясидан ҳимоя этиш, қишлоқ хўжалигидан бошқа мақсадлар учун ер ажратишни тартибга келтириш соҳасида бир қатор тадбирларни амалга оширдилар.

Янгийўл районидаги Фрунзе номли, «Коммунизм», Калинин районидаги Ленин номли, Навоий ва Собир Раҳимов номли колхозларда ўтган беш йилликда ҳисобдан чиқариб юборилган боғзорларни текислаш, экин экиладиган карталарни йириклаштириш, камҳосил берадиган ерларни ўзлаштириш ва хўжалик қурилиши учун ерлар ажратишни тартибга келтириш ҳисобига 58 гектар ер қишлоқ хўжалиги оборотига киритилди, бундан 22 гектар ер ҳисобдан чиқариб юборилган боғларни ўзлаштириш ҳисобига бўлди, 30 гектар ер эса янги ерлар ҳисобига кенгайди, 6 гектар ер хўжалик қурилиши учун ажратилган майдонларни тартибга келтириш ҳисобига бўлди.

Ердан унумли фойдаланиш ва тупроқ ҳосилдорлигини ошириш соҳасида кўрилган тадбирлар туфайли бу хўжаликлар деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни ва давлатга сотишни кўпайтирдилар.

Кўпмиллатли Ватанимизнинг меҳнаткашлари СССР ташкил этилган куннинг 50 йиллигини зарбдор меҳнатлари билан кутиб олаётган ҳозирги кунларда биз умумхалқ социалистик мусобақасига қўшилиб, ерлардан рационал фойдаланишни яхшилаш соҳасида янги резервларни қидириб топмоқдамиз ва ана шу асосда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини кўпайтиришга ҳаракат қиламиз. Бундай резервлар эса бизда озмунча эмас.

Чорвачилик фермалари, дала шийпонлари атрофлари, магистрал ва хўжаликнинг ички йўллари чеккаларида, силос траншеялари учун ажратилган участкаларнинг ёнверларида, томорқа ерлари ҳисобида, ҳосилдан чиқиб қолган боғзорларда ва бошқа шунга ўхшаган жойларда бўш ётган майдонлар анчагина бор.

Ҳали ҳам қишлоқ хўжалиги эҳтиёжидан ташқари бўлган мақсадларга ер ажратиш соҳасида ер қонуни асослари талабларига тўла риоя қилинмаётир. Бу ҳол биринчи навбатда ориқ ва деҳқончилик учун яроқсиз ҳолга келиб қолган ерларга бўлган муносабатда кўзга ташланмоқда.

Ердан эҳтиёткорлик билан ва рационал фойдаланиш қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг энг муҳим резервларидан бири эканлигининг чуқур ҳис қилган ҳолда Куйбишев номли ва Карл Маркс номли қишлоқ Советларининг депутатлари, Фрунзе номли «Коммунизм», Ленин номли ва Навоий номли ҳамда Собир Раҳимов номли колхозларнинг аъзолари ва мутахассислари ўз имкониятлари ва резервларини ҳисоблаб чиқиб, тўққизинчи беш йилликда қуйидаги тадбирларни амалга оширишга аҳд қилдилар:

КУЙБИШЕВ НОМЛИ ҚИШЛОҚ СОВЕТИ БЎЙИЧА:

1. Фрунзе номли ва «Коммунизм» колхозларида ариқ, каналлар бўйларидаги, магистрал ва хўжаликларнинг ички йўллари атрофидаги ерларни ўзлаштириш ҳамда ферма ва дала шийпонлари атрофидаги бўш ётган майдонларни тартибга келтириш ҳисобига 18 гектар ер қишлоқ хўжалиги оборотига киритилади.

Тупроқ ҳосилдорлигини оширишга қаратилган самарали тадбирлар кўрилади. Тупроқни шамол ва сув эрозиясидан сақлаш бўйича комплекс тадбирлари кўрилади, ернинг шўрланишига, захланишига, бегона ўтлар кўпайиб кетишига ва шунингдек, тупроқнинг ҳосилдорлигини камайтиришга олиб келадиган бошқа камчиликларнинг ҳам олди олинади.

Суғориладиган ерлардан фойдаланишнинг самарадорлигини ошириш учун 180 гектар майдонда 1972-1973 йилларда суғориш тармоқлари реконструкция қилинади. Сув ва шамол эрозиясига қарши кураш мақсадида йўл ва сув бўйларига 11 километр масофада ўрмон ихота дарахтлари ўтқазилади.

3. Ўзбекистон ССРнинг ер тўғрисидаги кодексига мувофиқ суғориладиган, ҳайдаладиган ерлар, ер участкаларини, кўпйиллик мевали дарахтлар ва токзорлар билан банд бўлган ерларни қишлоқ хўжалигидан ташқари бўлган мақсадлар учун ажратиб олишни айрим ҳоллардагина ва ниҳоятда зарур деб ҳисобланганда амалга оширамиз. Колхозлар фойдаланаётган ерлардан участка учун ажратиб олиш одатда ердан фойдаланиш шароитига салбий таъсир қилмаслиги керак.

4. Қишлоқ Совети территориясидаги ердан фойдаланувчи барча ташкилотларнинг ердан фойдаланиш ҳақидаги қонунга амал қилаётганликларини, шунингдек тупроқ ҳосилдорлигини ошириш ва ердан рационал фойдаланиш тадбирларини қандай бажараётганликларини назорат қилиб борамиз.

Фрунзе номли ва «Коммунизм» колхозлари бу тадбирларни амалга ошириш натижасида 1975 йилга бориб қўшимча 430 тонна пахта, 313 центнердан гўшт ва 1800 центнер сут етиштирадилар.

КАРЛ МАРКС НОМЛИ ҚИШЛОҚ СОВЕТИ БЎЙИЧА:

1. Навоий номли колхозда 1972-1973 йилларда 6 гектар ер қўшимча ўзлаштирилади. Бу иш йўл атрофлари ва участка тевараклари, дала шийпонлари теварагй ҳамда йўл чеккаларидаги бўш ётган ерларни ҳайдаш, шунингдек «Покровка» аҳоли яшайдиган пунктдаги яроқсиз ҳолига келиб қолган эски уйларни бузиб ташлаш ҳисобига амалга оширилади.

Колхоз ердан рационал фойдаланиш ва ҳар бир гектар экин майдонининг ҳосилдорлигини ошириш ҳисобига 1972 йилда қўшимча равишда 225 тонна қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари, шу жумладан 100 тонна картошка ва сабзавот олади.

2. Собир Раҳимов номли колхозда ерларни капитал текислаш зовурларни ўзлаштириш ҳисобига 8 гектар ер қишлоқ хўжалиги оборотига киритилади.

Карам, сабзи ва бошқа сабзавот экинларини такрор экиш ҳисобига ҳар бир гектар ердан рационал фойдаланишга эришилади. Бундан ташқари тутзорларнинг қаторораларидаги ерларни ўзлаштириш ҳисобига 1972 йилда чорвачилик учун 200 тонна ширали озуқа етиштирилади.

Шундай қилиб яқин икки-уч йиллар ичида қишлоқ Советларининг территориясидаги учта хўжаликда янги ерларни ўзлаштириш ва фойдаланиб келинаётган ерларнинг ҳосилдорлигини ошириш ҳисобига қўшимча равишда 1628 тонна қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштирамиз. Ем-хашак экинлари экишни кўпайтириш ва унинг ҳосилдорлигини ошириш ҳисобига қўшимча равишда 20 тонна гўшт ва 100 тонна сут етиштирилади.

Ижроия комитетининг сессиялари ва мажлисларида ердан фойдаланиш ҳақидаги ва ерни сақлаш ҳақидаги қонун талабларига қандай амал қилинаётганлиги, ҳар қарич ердан қандай ва нима мақсадларда фойдаланилаётганлиги тез-тез муҳокама қилиб турилади. Биз шундай қилиб қурилишлар ва қишлоқ хўжалиги эҳтиёжидан ташқари бўлган мақсадлар учун фақатгина меҳнаткашлар депутатлари қишлоқ Советларининг розилиги билангина ер ажратилишига эришамиз. Шахсий хўжаликлар фойдаланаётган ер участкаларида ҳам зарур тартиб ўрнатилади.

Биз қишлоқ ва поселка Советларини, меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советлари доимий комиссияларини, барча қишлоқ меҳнаткашларини бу ибратли ишга қўшилишга чақирамиз.

Бу тадбир мазкур қишлоқ Советларининг сессияларида кўрилиб, тасдиқланган.

ЭРТАГА ЕНГИЛ САНОАТ ХОДИМЛАРИ КУНИ

КОСИБ

Бош инженер хонасига ўрта бўй, қорачадан келган, коржомали бир йигит кириб келди. Унинг тўғри цехдан бу ерга келганини сезиш қийин эмасди. Ҳатто пешонасидаги маржон-маржон терлари қотмаган, қош-киприкларига қўнган гард шундайлигича турар, қўлида бир жуфт болалар пойафзали бор эди. Рўзиалч ака бир лаҳза йигитга термулиб турди-да, самимий оҳангда деди:

— Абдумалик, ишга берилиб ўзингизга қорамабсиз-да. Илғор ишчи ҳар жабҳада ҳам бошқаларга намуна бўлиши лозим. Юриш-туришдами, муомаладами ёки кийинишдами, барибир...

Косиб йигит бош инженер кўрсатган жойга омонатгина ўтирар экан, икки оғиз сўзда мақсадга кўчди.

— Вақт зиқроқ. Ой охири эмасми, отни қамчиламасак судралиб қоладиганга ўхшаймиз. Шунинг учун «қандай гаплари бор экан» деб бирров кирган эдим.

Шу пайт телефон жиринглаб, Мамадалиев «мен ҳозир» деганча ташқарига чиқиб кетди. Абдумалик билан ёлғиз қолдик. Олдинига гапимиз бироз қовушмай турди. Сотиволдиев саволларга қисқа «ҳа, йўқ» деб жавоб қайтарарди, ўз касби, касбдошлари ҳақида, оддий шогирддан корхона машъали даражасига кўтарилгани, қўлидан чиқаётган пойафзаллар хусусида ортиқча гапирмади. Сезиб турибман, у қадрдон дастгоҳи ёнига, дўстлар қошига ошиқяпти.

— Цехда суҳбатлашсак. Конвейер тўхтаб турибди. Ўзингиздан қолар гап йўқ, ой охири, — деди Абдумалик узр сўраган оҳангда.

Фабриканинг юраги ҳисобланган 2-цехда меҳнат ўз маромида боради. Ортиқча гап-сўз эшитилмайди. Ҳамманинг фикри-зикри станокларда. Шундай бўлиши табиий. Негаки, кимдир бирон нарсага чалғиб қолдими, вассалом, бир неча киши маълум муддат беиш туриб қолиши мумкин.

Абдумалик ўз ўрнини эгаллади. Пешма-пеш қолипга хомаки чармни кийгизар экан, ишдан кўзини узмаган ҳолда тушунтиради.

— Болалар сандалети тикишга ўтдик. Бир ҳафтача бўлди технологиясини ўзлаштирганимизга. Пойафзалнинг силлиқ, бежирим ва пухта чиқиши кўп жиҳатдан бизга боғлиқ...

Абдумалик қолипга ўрнатилган чармни қўлга олиб, у ёқ бу ёғини айлантириб кўздан кечиради. Ичга қайтарилган қисмини чамалаб кўрди, сўнгра орқа чокка кўз ташлади.

— Кўряпсизми, чок қандай чиққан. Кўпинча ишга кўникма ҳосил қилмаган ёшлар шу жараёнда хатоликка йўл қўядилар. Буни техника контроли бўлимидагилар албатта қайтариб юборишади. Картон таг чармга мустаҳкам ўрнашмаган...

Шу пайт ўрта бўй, мовий кўзли киши яқинлашди. У Абдумалик томон энгашиб алланималар деди-да, қолипни қўлига олди. Мастер синчковлик билан ҳали тайёр бўлмаган пойафзални кўздан кечирди, сўнгра қўшни станок ёнига кетди.

— Мастерим ва устозим, — самимият, ҳурмат билан тилга олди Абдумалик унинг ортидан термулиб қоларкан. — Касб ўргатди, эл-юртга танитди. Пойафзал фабрикасига келгунга қадар босмахонада ишлардим. Янги ҳунарни эгаллаш осон бўлмади. Павел Крахмальний иш соати тугашига қарамай цехда қолиб косибчилик «сир-асрор»ларини ўргатади, қолипни қандай ушлашдан тортиб, чарм кийгизиш, уни михлашгача бўлган жараёнлар билан эринмай таништирарди. Қарабсизки, бир ой ўтмасдан мустақил ишлашга қўлим келиб қолди...

Устоз ҳам ўз навбатида шогирди, фабрика машъали Абдумалик Сотиволдиев ҳақида ана шундай илиқ, самимий гаплар айтади:

— Абдумалик ўз касбига меҳр қўйган. У коллектив ўртасида шундай ҳурмат-эътиборга ҳалол меҳнати, топширилган вазифага сидқидилдан муносабатда бўлиши орқали эришди. У иш вақтидан иложи борича унумли фойдаланишга ҳаракат қилади. Ишга 20—30 минут барвақт келади, дастгоҳларни созлайди, иш жойини тартибга келтиради. Шунинг учун ҳам кунлик кўрсатгичлари 130—140 процентдан кам бўлмайди.

Ҳақиқатда, устоз айтганича бор. Абдумалик шу кунларда ноябрь ойи ҳисобига маҳсулот ишлаб чиқаряпти. Республикамизда бешйилликни тўрт йилда ҳатто ундан ҳам олдин бажариш ташаббуси қанот ёзганда косиб йигит ҳам қалб амрига кўра корхонада биринчилар қатори бу аҳамиятли ишга қўшилди.

Иш вақтидан унумли фойдаланиши, янги техника ва илғор технологияни қўлланиши, ички резервлардан оқилона фойдаланиши натижасида ойлик, квартал планларини ошириб адо эта бошлади, қўлдан чиққан маҳсулотнинг 90—95 процентининг биринчи сортларда қабул қилинишига эришди. План бўйича сменада 200—250 жуфт чармни қолипга тортиш лозим бўлса, у топшириқни бир ярим бараварга етказиб бажармоқда. Шунинг учун ҳам Сотиволдиевнинг сурати мана неча йилдирки фабрика Ҳурмат тахтасидан тушмай келяпти, номи эса корхона Фахрий китобига битилган.

Абдумаликнинг турмуш ўртоғи Жамила ҳам пойафзал фабрикасининг пешқадам ишчиларидан. Мана саккиз йилдирки, меҳнатсевар аёл корхона шуҳратига шуҳрат қўшиб келмоқда.

...Смена тугади. Абдумалик дастгоҳини бамайлихотир тозалаб, артиб чиқди. Сўнгра жомакорини алмаштириб уйга-фарзандлари Абдуманноп, Шуҳрат, Умида, Нигора, Шавкат ва Дилшодлар томон йўл олди.

Я. САЛИМОВ,
Янгийўл шаҳри.

Шоира Мўминова Тошкент тўқимачилик комбинатининг пешқадам ишчиларидан. У читга гул босиш фабрикасининг назоратчиси бўлиб ишлаб ҳар сменада 9 минг метрдан ортиқ газмолни кўздан кечирмоқда. И. ГЛАУБЕРЗОН ва В. СИРОТКИН фотоси.

СЎНГГИ ПОЧТАДАН

ШАҲАР—ҚИШЛОҚҚА

«Ўроқ ва болға иттифоқи мустаҳкамланаверсин». «Ангренская правда» ва «Пахтакорлар овози» газеталарининг 6 июнда чиққан қўшма сони ана шундай умумий сарлавҳа билан очилади.

Шаҳар ишчилари қишлоқ меҳнаткашларига ҳамиша мададкордирлар. Улар барча соҳада деҳқонларга оталик ёрдами кўрсатмоқдалар. Ўз навбатида қишлоқ меҳнаткашлари ҳам шаҳарликларга мўл-кўл сабзавот, меза, узум, гўшт, сут ва бошқа маҳсулотларни етказиб бермоқдалар. Бундай алоқа ва ўзаро дўстлик тобора мустаҳкамланиб яхши анъанага айланиб бормоқда. Ангрен шаҳри ҳам Бўка районини оталикка олган бўлиб улар ўртасидаги ҳамкорлик, ўзаро ёрдам йил сайин яхши самаралар бермоқда.

Қўшма сондаги «Партия XX съезди» колхози раиси М. Ҳайитбоевнинг «Бир мақсад йўлида», Ангрен ГРЭСи партия комитети секретарининг ўринбосари Н. Исроиловнинг «Энергетикларнинг оталик ёрдами», 9-шахта директорининг ўринбосари М. Давидовичнинг «Шахтёрлар кўмаги», Ильич номли колхоз партия комитети секретари И. Тошпўлатовнинг «Қўлимиз кўксимизда» сарлавҳали мақолаларида ана шу дўстлик, ўзаро ҳамкорлик тараннум этилган.

СССР ташкил этилган куннинг 50 йиллигига бағишланиб чиқарилган бу қўшма сон ҳар икки газета коллективининг ижодий ҳамкорлиги маҳсулидир.

Реклама ва эълонлар

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Ромео ва Жульетта — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (кундуз соат 11 ярим, 2, 5 ва кеч 7 яримда).

Дайди — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Қор маликасининг юриши — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда), «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (кеч соат 9.45 минутда), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 11.3, кеч 7 ярим, 9 ва 10.30 минутда).

Уч мушкетёр — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун).

Садоқат (ўзбек тилида) — НАВОИЙ номли, «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Республика мулки — «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Ота — «ДРУЖБА» (тоқ соатларда).

Грек Зорба — ҲАМЗА номли (кундуз ва кечқурун).

ЛЕНИН КОМСОМОЛИ НОМЛИ МАДАНИЯТ ВА ИСТИРОҲАТ БОҒИДА

(кураш майдонида)

10, 11 июнь кеч соат 8 яримда,

«ҚЕЛИНГ, БИР КУЛИШАЙЛИК»
КАТТА АСКИЯ ВА КУЛГИ КЕЧАСИ

ҚАТНАШАДИЛАР:

Аскияларда: АБУЛҚОСИМ ТУЙЧИЕВ, А. ЗАЙНИТДИНОВ, АБДУРАИМ ПОЛВОН, Ж. РАҲИМОВ, Ф. СУЛТОНОВ;

Ҳажвияларда: ОДИЛЖОН ОХУНЖОНОВ, ТУРСУНБОЙ ҲАКИМОВ, ОРТИҚ ҲАБИМОВ, АБДУАЗИЗ ҲОШИМОВ;

Ашула ва рақсларда: УМАРЖОН ОТАЕВ, ОТАЖОН РАЖАБОВ, АНВАР РУСТАМОВ, ЖАМИЛАХОН ҲАМИДОВА, ШАҲРИХОН ДЎСТМУҲАМЕДОВА.

сизни кутамиз, муҳтарам **кулги шайдолари.**

Билетлар боғ кассасида ҳар куни кундуз соат 3 дан сотилади.

20 июнь кундуз соат 2 да В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети сиёсий иқтисод ва фалсафа кафедраларининг илмий даражалар берувчи илмий кенгаши мажлисида (Навоий кўчаси, 36-уй, Малака ошириш институтининг мажлислар зали) иқтисод фанлари кандидати илмий даражасини олиш учун

А. Обидов: «Колхоз ишлаб чиқаришини ривожлантиришда ва мустаҳкамлашда узоқ муддатли кредитнинг роли» деган темада;

М. Пўлатов: «Совхоз ишлаб чиқаришида хўжалик ҳисоботи ва рентабеллик» деган темада

* * *

21 июнь кундуз соат 1 да В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети тарих факультетининг илмий даражалар берувчи илмий кенгаши мажлисида (Студентлар шаҳарчаси, ТошДУ бош корпуси, Р—304-аудитория) тарих фанлари кандидати илмий даражасини олиш учун

С. Керимов: «Сирдарё область партия ташкилотининг жамоат чорвачилигини ривожлантиришга раҳбарлик қилиш бўйича фаолияти (1963—1970 йиллар)» деган темада

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

Диссертациялар билан университетнинг илмий кутубхонасида («Студентлар шаҳарчаси, 4-уй) танишиш мумкин.

20 июнь кундуз соат 2 да Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Тарих институтининг илмий кенгаши мажлисида Ўзбекистон халқлари тарихи музейининг мажлислар залида (Куйбишев кўчаси, 15-уй) тарих фанлари кандидати илмий даражасини олиш учун

М. А. Тўлаганова: «Ўрта Осиёнинг Россия билан савдо алоқаларида Фарғона областининг тутган ўрни (XIX асрнинг иккинчи ярми ва XX аср бошлари)» деган темада;

М. Тайлоқов: «Каттақўрғон шаҳрининг тарихи (1946—1965 йиллар)» деган темада

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

Диссертациялар билан академия кутубхонасида (А. Тўқаев кўчаси, 1-уй) танишиш мумкин.

Тошкент область қишлоқ хўжалик бошқармаси Калинин районидаги Навоий номли колхознинг собиқ раиси

Нурилла САИДОВнинг

вафот этганини чуқур қайғу билан маълум қилади ва марҳумнинг оиласига, қариндош-уруғларига таъзия изҳор этади.

Спорт

ҲУНАРМАНД ЁШЛАР СПАРТАКИАДАСИ

Кеча Тошкентдаги «Спартак» стадионида катта спорт байрами бошланди. Ўзбекистон ҳунар-техника билим юртлари ўқувчиларининг СССР ташкил этилган куннинг 50 йиллигига бағишланган XIX спартакиадаси очилди. Мусобақалар спортнинг ўн икки тури бўйича ўтказилиб, унда барча областлар, Қорақалпоғистон Автоном Республикаси ва Тошкент шаҳри командалари иштирок этмоқда. Мингга яқин йигит-қиз Бутуниттифоқ «Меҳнат резервлари» жамияти спартакиадасида қатнашиш ҳуқуқини олиш учун қизғин кураш бошлади. Спартакиада программасига биринчи марта миллий кураш мусобақалари ҳам киритилган.

ЮЗ КАТАКЛИ ШАШКАЧИ АЁЛЛАР МУСОБАҚАСИ

Республика спорт комитети ва Ўзбекистон шашка федерациясининг ташаббуси билан аёллар ўртасида юз катакли шашкадан биринчи марта Ўзбекистон чемпионатини ўтказишга қарор қилинди. Бу очиқ мусобақа бўлиб, мамлакатнинг энг кучли шашкачилари ҳам иштирок этади.

Чемпионат эртага Чирчиқда старт олади. Мусобақа қатнашчилари орасида мамлакат чемпиони спорт мастери Е. Михайловская (Москва), СССР собиқ чемпионлари А. Наумова (Киев) ва Л. Агафонова (Москва), СССР кубоги ўйинлари ғолиби Л. Илёсова (Уфа), «Спартак» жамияти чемпиони Т. Степанова (Калинин) каби кучли спортчилар борлиги катта қизиқиш туғдирмоқда. Турнирда республикамиз спорт шарафини мастерликка номзодлар О. Аҳмедова ва П. Гольдшмидт (Тошкент), З. Бабабекова ва Э. Пилосова (Самарқанд), З. Сафина (Фарғона) ва К. Ан («Политотдел» колхози) ҳимоя қиладилар. Шашкачиларимиз мастерлик маррасини эгаллаш ва Ўзбекистоннинг биринчи чемпиони номини олиш учун қизғин кураш олиб борадилар деб умид қилиш мумкин.

Ғолиб 27 июнда аниқланади.

Е. ЧЕРКАССКИЙ.

Жаҳон янгиликлари

ЖАНУБИЙ ВЬЕТНАМНИНГ ОЗОД ҚИЛИНГАН РАЙОНЛАРИДА

ХАНОЙ. (ТАСС). Озодлик матбуот агентлиги ватанпарварларнинг ҳозирги ҳужуми чоғида озод қилинган Биньдинь вилоятининг районларидаги аҳвол тўғрисида хабар қилди. Хабарда айтиладики, шу районлардаги ҳаёт тобора барқарорлашиб бормоқда. Қўғирчоқ режим қамоқ лагерларига ҳайдаб кетган 10 мингдан ошиқ деҳқон ўз қишлоқларига қайтиб келди. Халқ революцион комитетлари деҳқонларга ҳамда қўғирчоқ армиясининг халқ томонига ўтган собиқ солдатларига қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини йўлга солишга ёрдам бермоқда. Уларга ер ва иш ҳайвони ва керакли меҳнат қуроллари берилмоқда.

Ҳар бир қишлоқда маҳаллий лашкар отрядлари тузилди, аҳоли озод қилинган районларни ҳимоя этишга маҳкам бел боғлаган.

Медицина муассасалари ва мактабларнинг иши йўлга қўйилмоқда. Хоайан районида медицина ҳамширалари ва санитарлари курслари очилди.

МОНГОЛИЯ РЕВОЛЮЦИОН ЁШЛАР СОЮЗИНИНГ XVI СЪЕЗДИДА

УЛАН—БАТОР, 8 июнь. (ТАСС). Монголия революцион ёшлар союзининг XVI съезди икки кундан буён ўз ишини давом эттирмоқда. Съездда республиканинг экономикаси ва маданиятини ривожлантириш соҳасида ёшларнинг вазифалари ва ёш авлодни коммунистик руҳда тарбиялаш масалалари ишчанлик билан муҳокама қилинмоқда.

Делегатлар ўз нутқларида революцион ёшлар ташкилотлари фаолиятининг якунларигагина эмас, балки ҳал этилиши лозим бўлган проблемаларга ҳам катта эътибор бермоқдалар. Ёш ишчилар ва чорвадорлар халқ хўжалигининг барча тармоқларида меҳнат унумдорлигини ва унинг самарадорлигини янада оширишга, ёшларнинг умумий билим даражаси ва ишлаб чиқариш малакасини янада юксалтиришга қаратилган бир қанча конкрет таклифларни айтдилар.

Съезд қатнашчилари чет эллардан келган меҳмонларнинг табрик нутқларини самимий кутиб олмоқдалар. Съездда ВЛКСМ Марказий Комитетининг секретари С. Г. Арутюнян, жаҳон демократик ёшлар федерацияси, жаҳон студентлар союзи делегациялари ва жаҳоннинг турли мамлакатларидан келган бошқа делегацияларнинг раҳбарлари сўзга чиқдилар.

Съезд ўз ишини давом эттирмоқда.

ИЛМИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ

БЕРЛИН. Бу ерда ривож топган социалистик жамият қурилиши фан-техникани тараққий эттиришда социализмнинг афзалликларидан самарали фойдаланишнинг актуал масалаларига бағишланган илмий конференция очилди. Конференцияни «Тинчлик ва социализм проблемалари» журнали, шунингдек, Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитети ҳузуридаги ижтимоий фанлар институти ўтказмоқда. Конференцияда социалистик мамлакатлардан келган делегациялар, шу жумладан Совет Иттифоқи делегацияси ҳам қатнашмоқда.

Германия Бирлашган Социалистик партияси Марказий Комитети Сиёсий Бюросининг аъзоси, Марказий Комитет секретари К. Хагер конференцияда сўзлаган нутқида қуйидагиларни таъкидлаб ўтди: фан билан ишлаб чиқаришни чамбарчас боғлаб олиб бориш — социалистик қурилишни давом эттириш ва коммунизмнинг моддий-техника базасини вужудга келтиришнинг асосий масаласидир.

КПСС XXIV съездининг, бошқа қардош партиялар кейинги съездларининг, шу жумладан партиямиз VIII съездининг қарорларида, деди у, социализмнинг афзалликларидан тўла фойдаланиш фан-техника тараққиётини жадаллаштириш учун зарур бўлган заминдир.

ГФР КАНЦЛЕРИНИНГ АЙТГАНЛАРИ

БОНН. 9 июнь. (ТАСС). ГФР канцлери В. Брандт Германия социал демократик партиясининг Кельн шаҳрида ўтказилган митингида сўзлаб, ГФРнинг Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатлар билан муносабатлари яхши томонга ўзгарди, бу эса тинчликнинг таъминланишига ёрдам беради, деди. Канцлер ГФР билан ГДР ўртасидаги муносабатлар ҳам яхшиланади, деб умид билдирди. В. Брандт Европадаги кескинликка барҳам бериш имконияти ва конфронтация ўрнига Европа мамлакатларининг кўп соҳаларда ҳамкорлик қилиши учун имконият бор, деб таъкидлади.

СИРЛИ МУАММОЛАР

Ҳурматли Чақмоқ тоға! Биз сен билан фикрлашиб олиш ниятида ушбу арзномани юбормоқдамиз.

Ўзингга маълум 3-«Далаварзин» совхозининг қиёфаси йил сайин ўзгариб бормоқда. Ҳар йили янги турар-жой бинолари, мактаб, болалар муассасалари, магазин, чойхона қурилиб фойдаланишга топширилмоқда. Кўчалар ҳам асфальтланиб яхшиланмоқда. Буларнинг ҳаммаси совхознинг ҳуснига-ҳусн қўшиб турибди. Хабаринг бор, совхоз пахтакорлари бунга жавобан ҳар йили олинган социалистик мажбуриятларни шараф билан адо этиб келмоқдалар. Узоққа бормайлик, беш йилликнинг биринчи йили Ватан хирмонига 5 минг тоннага яқин «оқ олтин» тўкиб катта зафар қучдилар.

Лекин... гапнинг мана шу лекини кишини ўйлантириб қўяди-да. Совхознинг энг йирик 3-бўлимидаги баъзи чала ишлар киши кўнглини ғаш қилмоқда. Бўлим пахтакорлари юбилей йилида 455 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 24 центнердан ҳосил кўтаришди. Афсус бўлимни ободонлаштиришга сарфланаётган меҳнат 5 процентни ҳам ташкил қилмаяпти.

Бўлимда асосан учта кўча бор. Лекин бу кўчалар қишда лой, ёзда эса чанг. Узоқ томонлардан меҳмон бўлиб келган кишилар иккинчи бор келмасликка қасам ичишади. Хўш, нега шундай? Чунки бу кўчалар қаровсиз аҳволда. Кўчага тўкилган тошлар ҳам тракторларнинг қатнови билан икки томонга сурилиб, катта лойхонанинг марзасига айланган. Натижада қишда тиззадан лойга белансак, ёзда бетимизга бепул «упа» чаплаймиз.

Буниси ҳам майли. Лекин водопровод жумбоғи ҳаммасидан ошиб тушди. Нега десанг, бундан икки йил аввал водопровод қувирлари ётқизилаётганда бўлим ишчилари беҳад мамнун бўлишган эди. Минг афсуски, бу қувонч узоққа бормади. Водопровод трубалари ўтказиш ярим йўлга келганда сирли равишда тақа-тақ тўхтатилди. Шу-шу водопровод сувидан баҳраманд бўлиш ниятида тамшаниб юрганлар қувончи чил-чил бўлди.

Бўлимдаги яна бир нарса бизни кўпдан ажаблантириб келмоқда. Айтгандек, халқимизда орзуга айб йўқ, деган гап ҳам бор. Яхши ният билан бўлимда ҳаммом қуришган эди. Очиғини айтсак, ўша куни совхоз раҳбарлари ҳатто радио орқали «эшитмадим деманглар, эртага ҳаммомни ишга туширамиз. Ишдан сўнг бемалол келиб ювинишларингиз мумкин» деб биздан суюнчи ҳам сўрашган эди.

Ишонасанми, эртаси куни биз сочиқни қўлтиқлаб тайинланган жойга етиб келсак, қайси кўз билан кўрайликки, ҳаммом биноси хўжалик уйига айлантириб қўйилибди. Мана икки йилдан ошяптики, ҳозир бу бинода Турғунбой Ҳасанов исмли киши истиқомат қилиб келмоқда. Биз бўлсак, илгаригидек сочиқни қўлтиқлаб, совхоз марказига қатнаб юрибмиз. Совхоз дирекцияси, партия ташкилоти ва ишчилар комитети бундан бохабар бўлсалар ҳам негадир ўзларини билмасликка олиб юришибди.

Ҳурматли Чақмоқ, ўзинг совхоз раҳбарлари билан бир гаплашиб, бундай муаммолар сирини аниқлаб берсанг беҳад хурсанд бўлар эдик.

Арзномани оққа кўчирувчи
А. ЭГАМҚУЛОВ.

ЁЗ ХАНДАСИ

Қўлбола беланчак...

— Хой, Қувватбек, халтанинг биттасини менга узат,

Сўзсиз сурат.

А. Ҳолиқов чизган расмлар.

СУРИЛИНГ...

Мунча тиқин автобус, вой-вой сурилинг!
Юриб, суриб... урилиб, қолмади мадор,
Бордир, дўстлар, ўртада бир жой, сурилинг!
Сурилинг, сурилинг, сурилинг!
Найза пошна туфлилар оёқни эзар,
Оёқларин судрашиб, ҳой, кимлар кезар!
Ўтиришар ёшлар жим, гар сизни сезар,
Юринг, кампир, олдинга, бобой, сурилинг!
Сурилинг, сурилинг, сурилинг!
«Ҳужум» қилар сумкалар, «йўл тўсар» қоплар,
Морожений еб баъзилар ширани чаплар,
Баъзан бир маст алжираб, кимнидир «боплар»,
Сизни безор этар, ҳойнаҳой, сурилинг!
Сурилинг, сурилинг, сурилинг!
Қимирлашга илож йўқ, билет ололмай,
Штраф тўлаб, тушарда зинҳор тушолмай,
Бошқа жойга тушсангиз бир сўз деёлмай,
Пойма-пой ё, ботинкам бир пой, сурилинг.
Сурилинг, сурилинг, сурилинг!

Муроджон РАҲМОНОВ.

Редактор
А. ИСМОИЛОВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64697.
Р-02517 Б. 4769.